

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

Concilium Mediolanense III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

in responsis breuis, acutus & grauis, ad audiendum patiens; omnibus accessu facilis; studiis piis & maxime legum sic addictus, vt quidquid temporis contemplationi grauibusque curis superesset, lectioni & studio impenderet.

ANNO
CHRISTI
1573.
CONCILIVM MEDIOLANENSE III.
P R O V I N C I A L E.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIII. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI III.

*In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii
& Spiritus sancti. Amen.*

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.

D I V I N Æ pietatis abundantia perfectum est, vt cuius disciplinæ vestigia olim a sanctissimis patribus pressa non leuiter, sed fixa ad sempiternam rei Christianæ bene gerendæ rationem, vix in tantis morum erroribus vlla reliqua vsquam apparebant; ea quasi ex tenebris in lucem reuocata sit grauissimis & diuinis sacrosancti Concilii Tridentini sanctionibus: quibus cum omnes sane quidem obtemperare oporteat, tum eos in primis, quos auctor vitæ nostræ & magister salutis aternæ Christus Dominus episcopos & pastores gregis esse voluit, quem is sanguine suo, in ara crucis profuso, redemit. Itaque pastoralis curæ nostræ ratio, quæ in Tridentinis illis iussis, iisque sanctissime exequendis, versari debet, nos commonet, atque adeo commonet, vt hoc anno, qui tertius est, quo Mediolani alteram prouincialem Synodum habuimus, eam ad eiusdem Tridentini Concilii præscriptum tertio conuocemus: idque eo consilio, vt nos, qui metropolitico iure prouinciæ huius curam gerimus, pro debito archiepiscopalis speculationis nostræ officio, sedulo primum perqui-

ramus, si quæ sunt, quæ Tridentinis decretis, aut eorum auctoritate, Canonumque iure a nobis in vna atque in altera item Synodo ad restituendam pristinam illam ecclesiasticam disciplinam iam pridem sancita, nondum ab iis, quorum interest, in hac prouincia præstita sunt; in his exequendis, duce Spiritu sancto, qui spiritus est intellectus, sapientiæ & consilii, pastoralis studio & diligentia incumbamus: tum præterea videamus, si quæ alia sunt, quæ subdolo operario satana, morum corruptelis, vel inueterata, vel nuper prauè introducta, vllam emendationem, vel in controuersis prouincialibus iudicium a nobis desiderent.

Quamobrem omnes & singulos huius nostræ prouinciæ episcopos, tum literis eo potissimum nomine vnicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad prouincialem Synodum Mediolanum conuocamus: cuius etiam Synodi inchoandæ certum diem, nempe vigesimum quartum mensis Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conueniant, præscribimus. Vt autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve iure aut consuetudine, aut priuilegio eidem interesse, peruulgata sit, ac nota huius nostræ prouincialis Synodi tertiæ indiçtio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis vniuersis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quauis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: iubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in prouincialem Synodum conuenire ad constitutam diem, pœnis illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Curent autem comprouinciales nostri episcopi, id quod posteriori prouinciali Concilio sancitum est, vt cum primum hoc edictum acceperint, quo prouincialis Synodi celebrandæ certa dies indiçta est, in omnibus & vrbs & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria in singulas hebdomadas, quo ad illa de more absoluta, ac dimissa erit, Missæ sacrum de Spiritu sancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis processionum præterea mu-

ANNO
CHRISTI
1572.

nus singulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis euentu.

Omnes praterea prouinciæ nostræ fideles id monemus, & per viscera misericordiæ Christi Domini hortamur, vt omni pietatis Christianæ studio & religiosi precibus, iisque assiduis, a Deo consolationis & misericordiarum patre, nobis, negotium tam salutare tractantibus, auxilium implorent: quo nos adiuti, in hac tractatione omnia consilia, sermones & actiones nostras in finem dirigamus, nempe in Christum Iesum, cui in omni iustitia & sanctitate seruire debemus. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & nostro signo muniri, tum nostra etiam manu signatum in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi volumus. Datum Mediolani die 20. Februarii 1572.

EDICTVM ALTERVM
DE CONCILIO PROVINCIALI TERTIO,
quod ob causas prorogatum fuerat.

*In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii
& Spiritus sancti. Amen.*

*Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Præ-
xedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia ar-
chiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouin-
ciæ nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.*

ATERNVS pontifex, vnigenitus dei Filius, Christus Iesus, qui e sinu Patris in terram missus, fidelium animas redemit per effusionem immaculati sanguinis sui, eam nobis pastoribus animarum curam proposuit, vt omni solitudine oues, fidei nostræ commissas, a vallibus ad montes, a terrenis scilicet rebus ad cælestes, ab humanis ad diuinas, a caducis ad æternas reuocare studeamus.

Hæc sane cura plena studii, plena diligentia, refertaque omni labore, cum in ceteris pastoralibus muneribus, tum in iis etiam exequendis nos valde sollicitos habere debet, quibus Tridentina Synodus & ipsis patrum officiis & animarum saluti & prouinciarum vtilitati consultum ef-

se voluit. In iis vero cum sit illa prouincialium Synodorum ad vsum reuocata ratio; nos superiori anno, qui tertius erat, quo Mediolani alteram prouincialem Synodum habuimus, tertio prouinciæ nostræ episcopos ad Concilium conuocauimus: quod quidem Concilium a nobis de more indictum eas ob causas, conciliaribus nostris literis expressas, celebrare non potuerimus; officii nostri ratio, quæ progressionibus suis tota ad præstantissimam illam curam spectare debet, nos commonet, atque adeo commouet, vt quod proximo superiori anno a nobis intermitteri oportuit, id hoc anno omnino præstemus.

Quamobrem omnes & singulos huius nostræ prouinciæ episcopos, tum literis eo potissimum nomine vnicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad prouincialem Synodum Mediolanum conuocamus: cuius etiam Synodi inchoandæ certum diem, nempe nonum Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conueniant, præscribimus. Vt autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve iure aut consuetudine, aut priuilegio eidem interesse, peruulgata sit ac nota huius nostræ prouincialis Synodi tertie indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis vniuersis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quauis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: iubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in prouincialem Synodum conuenire ad constitutam diem, pœnis & censuris illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Curent autem comprouinciales nostri episcopi, id quod posteriori prouinciali Concilio sancitum est, vt cum primum hoc edictum acceperint, quo prouincialis Synodi celebrandæ certa dies indicta est, in omnibus & vrbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria in singulas hebdomadas, quo ad illa de more absoluta, ac dimissa erit, Missæ sacrum de Spiritu sancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis processionum præterea munus singulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis euentu.

Omnes

ANNO
 CHRISTI
 1573.

Omnes præterea prouinciæ nostræ fideles id monemus, & per viscera misericordiæ Christi Domini hortamur, vt omni pietatis Christianæ studio & religiosi precibus, iisque assiduis, a Deo consolationis & misericordiarum patre, nobis, negotium tam salutare tractantibus, Spiritus sancti lumen implorent, quo lumine adiuti, nos iis initiis insistentes, quæ superioribus annis iecimus, nostros, gregisque nostri gressus dirigamus in viam salutis æternæ. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & nostro signo muniri, tum nostra etiam manu signatum in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi volumus. Datum Mediolani die 16. Ianuarii 1573.

PROROGATIO SYNODI,
 ET PROVINCIALIS ET DIOECESANÆ.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Præxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo Domino.

ALIIS nostris literis, edicti nomine inscriptis, prouincialem Synodum, quam hoc anno die 24. huius mensis Aprilis habere statueramus, paucis ante diebus de more indiximus, sed cum per inualetudinem nostram, vt per literas etiam prouinciæ nostræ episcopis significauimus, id ad constitutam diem præstare nobis non liceat: eam ad diem differimus & prorogamus, quem illi hoc ipso anno celebrandæ certum, volente Deo, præscribemus, atque indicemus aliis nostris literis.

Dioecesanam præterea Synodum, quam indiximus ad diem 14. huius etiam mensis Aprilis, ob eam ipsam causam differimus, & prorogamus in diem quem aliis nostris literis certum significabimus & constituemus arbitratu nostro. In cuius rei fidem has necessariæ prorogationis nostræ literas confici & publice affigi iussimus. Datum Mediolani die 9. Aprilis 1573.

ORATIO CAROLI CARDINALIS

TITVLI SANCTÆ PRÆDEXIS,

ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in prouinciali Concilio III.

TERTIO iam adsumus, patres sanctissimi, hoc ipso loco, vbi superioribus annis semel atque iterum Spiritu sancto duce congressi, in eam curam incubuimus, vt in hac prouincia pastoralibus nostris studiis succurreremus animarum saluti, & opitularemur pietatis cultui iam pene deflorescenti. Quo in genere etsi a nobis vel plurimum elaboratum esse videtur, tamen si animaduertimus, prouinciæ huius status, quem vos etiam optime nostis, is est, vt multa adhuc desint ad operis a nobis inchoati consummationem & perfectionem. Primum enim superioribus nostris decretis non omnis erepta est morum corruptela, neque plane omnis instituta Christianæ disciplinæ ratio, quæ vobis, qui adestis, vna mecum expetenda est. Deinde, vt est hominum genus ad carnis sensus procliuæ, sæpeque præceptis fertur ad peccandi licentiam, alii post priores illos congressus nostros sensim in dies irreperunt morum errores. Præterea quæ olim a nobis sancita sunt, ita se habent, vt vel nostra, vel aliorum culpa illa executi sumus non plane omnia. Si quæ autem executionem habuerint, vel pauca, vel multa illa sint, vereor, vt libere dicam, ne ea externa potius quadam specie attigerimus, quam intimis animi sensibus, vereque amplexi simus. Atque hic quidem est rerum nostrarum status. Videte igitur quæ illa sint, quibus, auctore Spiritu sancto, qui spiritus est veritatis & consilii, hoc ipso Conuentu nos tum mente optima, tum salutaribus deliberationibus consulamus oportet; vt aliqua ex parte exsoluamus quod & Christo Domino & nobis, & clero & populo nostro debemus. Propositum igitur nobis sit, patres optimi, magnum quiddam esse ac perfectum, quod præstare debemus: idque nos vix aut ne vix quidem inchoauimus, nedum absoluimus, cum certe non licuerit: nam quemadmodum reliquis in rebus nihil potest statim esse perfectum, sed necesse est, vt initium fiat ab aliquo rudimento, atque paulatim ad sum-

ANNO
CHRISTI
1573.

num perueniat : ita opus , quod superioribus annis aggressi sumus , non potuit eo tempore statim peruenire ad eam quam quærimus & debemus , necessariam perfectionem . Quod si quis nostrum secus fortasse existimat , quoniam in hac prouincia aliquod maius pietatis Christianæ studium elucere videt , quam antea solebat , quamque in aliis fortasse quibusdam locis apparet ; nã iste plane quidem fallitur : non est enim cur nos vel cum iis , quæ proxime antecesserunt , temporibus , vel cum aliorum , siue mali illi sint , siue aliquo Christianæ virtutis gradu præditi , factis actiones nostras expendamus : sed comparemus oportet cum ea sancte agendi formula nobis diuinitus præscripta : quæ si ob oculos versabitur , facile cernemus quam longe ab ea distemus . Procul certe absumus , patres . Est igitur cur properemus , & ita properemus , vt quod semel aggressi sumus , perficiamus , aspicientes in auctorem & consummatorem operis nobis commissi , Christum Iesum . Is quid non attigit , quid non egit , quid non perpessus est , vt quod ei Pater cælestis dedit , opus consummaret ? Quid illa crucis ara , in qua redemptionis mysterium peractum est , loquitur ? Quæ mens , qui sensus Christi laborum ? Quorsum illa verba , *Consummatum est* : an non operis , quod suscepit , perfectionem ? an non consummationem indicant ? Num Christi magistri exempla , num voces nos commonent ? an commouent potius ? certe quidem . Ergo pergamus ad consummationem ; & quod operi nostro deest , perficiamus ; ac ita quidem , vt , cum nos episcopos Deus dederit ad opus ministerii in consummationem sanctorum , tamquam angeli eius & missi in ministerium propterea eos qui hereditatem capiunt salutis , non modo purgemus & illuminemus , sed perfectos reddamus eos , qui in custodia nostræ fidei traditi sunt . Altera præterea causa est , patres , quamobrem huc tertio nos conuenire oportuit : nam ea est satanæ fraus , ea deprauata hominum natura , eæ mundi illecebræ , vt si quid superioribus nostris sanctionibus communiuimus , in altera eiusdem rei parte violari soleat ecclesiæ disciplinæ institutio : ita vt alio rursus opus sit præsidio . Quemadmodum enim fluuius ab vna parte aggeribus munitus , in alteram sæpe erumpit : itidem vsuuenit in sancendis morum legibus . Si qua igitur par-

Concil. Tom. 36.

Bb ij

te, vel clero, vel populo superioribus rerum functionibus obstructus aditus est ad peccandum: alia tamen inuenitur via, quam præcludamus oportet hoc nostro synodali studio, quod dum in hoc genere multum esse debet, tum plurimum etiam in eo, quod tertio loco a me propositum, iam breui exponam. Scitis, patres, quæ superioribus Conciliis præscriptimus nobis de frequenti sacrificii oblatione, de dignitate ab episcopo retinenda, de suppellectili, frugalitateque episcopali, de pastoralibus officiis, de familia nostræ institutione, de cleri disciplina, de gregis commissi gubernatione: illa omnia ut acta sunt a nobis fortasse diligenter, sic certe nostrum fuit & est, eadem exequi vel diligentissime. Parum est enim optimo consilio decernere, nisi quod decretum est sedulo præstetur: nam ut scientia debet esse cum virtute copulata, sic decretorum constitutio cum executione in primis coniuncta: alioquin paruum affert vtilitatem, vel certe nullam. Itaque cum operis nostri suscepti ratio conficiatur & quasi confectur duabus his partibus, legum scilicet optimarum & functione & executione: in hac nos fideles esse oportet, in illa prudentes: si prudentiam in faciendis præstitimus, fidem in exequendis præstemus necesse est, ut & prudentes & fideles serui inueniamur. Executio autem nostra omnis sit oportet, patres, tum perfecta, tum vera: perfecta quidem, ut decreta omnia vel ad nos, vel ad alios pertinentia exequamur: exequamur autem vere, non externa sola specie, sed ea fixa animi deliberatione, ut in veritate nos ambulantes & ad Dei gloriam, & ad animarum salutem vberimum fructum afferamus ex iis rebus, quas solido agendi studio exequimur. Alioqui si contra quidquam agimus, id quoniam non vlla quasi radice fixum haberet, statim diffluit, statim evanescit. Quare agite, patres sanctissimi, munus nostrum expleamus, ut, quam debemus, sanctam sollicitudinem, quantum in nobis est, præstemus, tum ad operis nostri inchoati perfectionem, tum ad omnem ecclesiæ disciplinæ rationem in hac provincia communiendam, tum ad superiorum nostrorum decretorum leges, easque vere atque omnino exequendas. Spiritus autem Dei habitet in nobis, is Spiritus veritatis, quem in euangelio, quod modo recitatum est, se

ANNO
 CHRISTI
 1573.

Dominus missurum esse promisit; mentibusque nostris lumen præferat, quo omnes muneris nostri pastoralis patres dirigamus in perfectionem & finem, quo spectamus, Christum Iesum; cui laus & gloria sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE
 SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS,
 PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reuerendissimorum patrum coepiscoporum nostrorum, in prouinciali nostro Concilio Mediolanensi tertio, hæc, quæ sequuntur, constituimus ac decernimus.

De festorum dierum cultu.

SACROSANCTA Tridentina Synodus cum statuit fideles religioso festorum dierum cultu abuti non debere ad comessationes, ad luxum, & lasciuiam; tum pastores omnes vehementer in Domino obtestata, debitam sanctamque eorundem obseruantiam pastoralis diligentia magnopere commendauit. Quamobrem primo prouinciali Concilio de illorum cultu quamuis a nobis sancitum sit, tamen hac constitutione eo ipso de genere diligentius discernendum censuimus; cum eæ sint morum corruptelæ, is deprauatus vsus, ab omni & diuina & humana lege alienus, vt Deo dicati dies, sanctisque rerum officiis consecrati, ac Spiritus sancti doctrina instituti, tum ad recolenda diuina beneficia, tum ad honores debitos sanctis tribuendos, ad eorumque vitæ imitationem excitandam, non modo, vt oportet, sancte non colantur, sed, quod grauissimum est, nefarie violentur operibus, officiis, rerumque actionibus, ab eorum cultu, & pietatis Christianæ studio alienis.

Itaque in maxima hac offensione, nos sacræ illius Synodi auctoritate, Canonum iure, summorum pontificum sanctionibus, & Pii V. pontificis constitutione eo nomine edita, patrum item institutis, tum ipsis imperatoris legibus adducti, edicimus, vt ne quid seruilis operis sacris iis

diebus, qui sanctæ matris ecclesiæ instituto, aut vniuscuiusque loci consuetudine, votove publico coluntur, fiat; nec quidquam denique quod in illis agi, geri, fierive non liceat.

Et quoniam in iis, quæ sequuntur, maxime peccatur, hæc nominatim vetamus;

Ne iis diebus nundinæ, emporia, mercatusve agantur: ne quidquam præterea fiat, exerceaturve, quod ad earum nundinarum, vel mercatus apparatus pertineat, etiam si diem proxime sequentem illæ cadant.

Ne contractus vlli, cuiusvis generis sint, neque vllæ rerum executiones fiant; nisi cum iure nominatim permiffum est.

Ne collectæ, taleæve in opidis, pagis, vicis, vt ex deprauata consuetudine quibusdam locis factum est, festis diebus exigantur, præsertim quo tempore vel sacra fiunt, vel concio habetur, vel processiones, vel alia diuina officia celebrantur, vel scholarum doctrinæ Christianæ exercitationes aguntur. Nec vero vlllo præterea vnquam die in ecclesia, in cœmeterio, atriove ecclesiæ illa exigi liceat.

Ne libri, imagines, signa, & alia id genus vsquam venalia proponantur, aut circumferantur.

Ne quæ ad alexæ lusum pertinent, neque laruæ itidem, nec vestes ad personatorum hominum vsum vendantur, locenturve.

Ne quas res ad victum necessarias vendi licet, illæ prope ecclesias, in earumve conspectu, venales proponantur.

Neque earum ipsarum rerum, præterquam panis, afole, aut pluuiæ defendendi causâ, in foro locisve publicis tentoria, rastrave sint, quibus illæ exponantur.

Neque earundem rerum occasione, causave officinæ apertæ vlllo modo sint: sed earum ostiolum paruulum patens sit, licet reliqua omni parte clausa. Quo in genere præterea episcopus, illarum rerum venditionis certam horam & modum præscribat; ne ex venditione aliquid existat scandali, offensionisve, aut occasionis, qua distrahantur homines a diuinis officiis.

Tonsoribus præterea, pistoribus, futoribus, calceariis, aliisque eiusmodi, & reliquis item opificibus, quibus præ-

scribi oportet, episcopus certas regulas præscribat, ne deinceps dierum festorum cultum violent, in quo maxime peccare plerique solent.

Quoniam autem vsu iam hac in prouincia nimis compertum est, deprauatis his temporibus & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam fere conueniri sine multis, & iis quidem grauissimis, Dei offensionibus, idque cum ob turpes cogitationes, obscœne dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & perniciosas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuo coniunctas, tum propter cædes, rixas, dissidia, stupra, adulteria, aliaque mala plurima inde consequentia quam sæpissime, his tot offensionum & peccatorum seminariis locum dari, iis præsertim diebus, qui dies propitiationis sunt; & iis ipsis diebus fideles plerosque nefariis istis satanæ blanditiis illectos, a diuinis officiis, religiosis supplicationibus, lectionibusque sacris abduci, auertique rudes a percipiendis fidei rudimentis; aliosque ab aliis Christianæ pietatis officiis, in quæ eo tempore religiose incumbendum est, abstrahi & amoueri; hoc certe grauissimum est in conspectu Dei, & ecclesiæ. Quare festis iis diebus, saltem horis quibus diuina celebrantur officia, interdiciamus, ne saltationes, tripudia, choreæ ducantur aut fiant.

Ne item comœdiæ, ludi scenici, vel theatrales, hastiludia, & alia cuiusuis generis spectacula agantur.

Ne circumforanei circulatores, & id generis nebulones, præstigias suas, inaniaque ea spectacula agant; neque quidquam omnino vendant, ne medicamenti quidem prætextu.

Vt autem hæ omnes de festorum cultu leges ab omnibus seruentur; contra eos, qui non paruerint, episcopus agat pœnis, & aliis item remediis arbitrato suo.

Festis diebus sacrosancto Missæ sacrificio fideles omnes interfint.

Neque vero excusentur puellæ nubiles, neque deinceps viduæ, ne permissu quidem primi nostri Concilii, ob recentem mariti mortem, neque vlllo alio cuiusuis consuetudinis prætextu.

Vt vero ii dies omni pietate & religiosius colantur, hæc crebro populum parochi & concionatores admoneant,

atque hortentur, vt illorum dierum tempus, quod Deo, eiusque cultui debetur, in iis actionibus totum consumant, in quibus sancte consumendum est.

Vt concionem mane, & sacram lectionem a prandio, vbi explicari solet, audiant.

Vt diuinis, vesperarum praesertim officiis praesentes, pie religioseque adsint.

Vt in Christianae doctrinae rudimentis ac praecipis, vel percipiendis, vel recolendis versentur.

Vt in operibus etiam officiisque pietatis se exercent, aegros homines visitando, moerentes pie consolando, & alia eiusmodi praestando.

Vt denique ab illis actionibus, vnde omnis peccandi materia atque occasio existit, feriat, in ea opera incumbant, ob quae sunt illi sacri instituti dies.

Episcopi igitur cura sit, vel litaniarum processiones, vel orationes, aliarumque Christianarum virtutum exercitationes instituire, in quibus per festos dies occupati fideles, abducant se a profanis actionibus.

Sicut principes & magistratus, qui gubernationi praesunt, dignitate praecellunt, ita praelucere debent exemplo, quo reliqui incendantur ad perpetuum pie agendi studium. Quamobrem pro muneris sui officio nos paterne cohortando & admonendo, episcopus curet vt ipsi per annum solennibus diebus, & in quibus potissimum humanae redemptionis mysteria peraguntur, in natiuitate scilicet Domini, die circumcisionis, & epiphaniarum, in hebdomada sancta, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in solenni die corporis Domini, ad cathedralem ecclesiam conueniant; episcopalisque Missae sacrificio, quod solenni ritu fit, diuinisque vesperarum officiis intersint. Idem praeterea efficiat, cum ob iubileum, vel ob aliam publicam causam generales processiones & supplicationes aguntur.

Episcopus id curae diligentiaeque adhibeat, vt tum ex ecclesiae suae libris veteribus, manuque scriptis, tum ex publicis ciuitatis scriptis monumentisque, atque aliunde peruestiget, si qui dies sunt quibus colendis, vel veteri instituto vsuque, vel publico voto ciuitas adstricta est; aut alius item quiuis dioecesis suae locus.

Qua praeterea diligentia vtatur in conquirendis reliquis

tum

ANNO
CHRISTI
1573.

ANNO
CHRISTI
1573.

tum votis, tum piæ consuetudinis institutis. Si quæ vero eiusmodi monumenta compererit; ea diligentius conscripta in episcopali archiuo asseruanda curet. Certosque illos dies festos, iis monumentis notatos, coli, & alia huiusmodi pia instituta præstari iubeat.

Vigiliæ autem, & festi dies sanctorum, qui publico ciuitatis voto, aut consuetudine coli debent, diœcesanæ Synodi constitutione ab episcopo decernantur; & in calendarium quotannis relati, die dominico, prout vniuscuiusque eorum sanctorum festus dies in aliquam hebdomadam inciderit, populo a parochio denuntientur.

Monimenta vero festi diei, vel piorum institutorum, quæ in aliquo solo diœcesis opido, locove voti publici, aut consuetudinis ratione seruari oportet, in eius etiam loci parochiali ecclesia asseruentur: cum autem dies ille festus, vel quo pium institutum seruari debebit, inciderit; parochi sit, die dominico, proxime præcedenti, illum populo indicare ac denuntiare.

Prohibeat vero diligenter episcopus, atque omnino efficiat, vt non modo non saltationes, & choreæ, verum etiam comestiones in honorem sanctorum, ludi, aliæve profanæ actiones, ab eorum festorum dierum, piorum institutorum cultu alienæ, vlllo quouis modo, etiam illorum prætextu occasioneve introductæ, publice iis ipsis diebus fiant.

Studeat etiam episcopus, vt quo tempore in septuagesimæ, sexagesimæ, & quinquagesimæ hebdomadis ecclesia mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticisque fidelium mentes ad mœstitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac præparat tot ante diebus ad sancte recolendam Christi Domini passionem, & crucem; eo potissimum tempore fideles, sibi in curam traditos, spectacula, ludos scenicos, & alia, quæ gentilitatis speciem præ se ferunt, tunc præsertim morum corruptelis introducta, illa ipsa, tamquam a sanctissimis ecclesiæ institutis abhorrentia, omnino fugientes, ad pietatis Christianæ studia, & ad orationem attentiores sint, proposita omni Christianarum actionum exercitatione.

Quo religiosius incolæ vniuscuiusque parochiæ festum

Concil. Tom. 36.

C c

diem colant illius sancti, sanctæve, cuius patrocinio parochialis ecclesia dicata est, cohortationibus agat parochus, vt pridie eius diei illi sancte ieiunent, animo pie repetentes tum ieiunia, tum religiosas alias eius sanctarum virtutum exercitationes; quarum meritis in cælum ille vocatus, cum sempiterna gloria perfruatur, pro caritate, qua abundat, eorum, quorum salutis patrocinium suscepit, preces Deo offert, ieiunia item & lacrymas. Tum idem illos admonere, atque vehementer in Domino cohortari non desistat, vt pietatis Christianæ officii, sanctis operibus, debitaque veneratione sancti illius diem festum colant; vtque ab omni seruili opere abstinere studeant.

Eodem præterea die sancti, qui parochiæ patronus est & custos, quo ad illius imitationem magis fideles inflammantur, id parochus præstet, vt peracto vesperarum officio, cum frequentior in ecclesia populus adest, aut ipse, aut alius in suggestu, aliove loco superiori, de libro, quo illius vita vere expressa continetur, res eius sancte, admirabiliterque gestas, religiosæ vitæ instituta, morum disciplinam, pietatis studia, virtutes pronuntiet.

Quoniam vero sanctissimis summorum pontificum institutionibus, & prouincialis Concilii primi nostri decreto sancitum est, vt quæ apocrypha sunt, in ecclesia ne legantur; de vitis sanctorum, qui in vnaquaque huius prouinciæ vrbe, diœcesive certis potissimum locis coluntur, liber ab episcopo conficiatur, doctis & piis viris adhibitis, tum ex probatis auctoribus, tum certis suæ ecclesiæ scriptis, ac traditionibus.

Sanctorum, qui in Domino dormierunt, sacris sepulcris, & reliquiis colendis & venerandis, eo maxime augetur gloria Dei, quo religiosius illa coluntur. Quo igitur die sancti alicuius dies festus agitur, si in aliqua vrbe, diœcesive ecclesia, sancti alicuius corpus reconditum est, sacraue eius membra, vel aliæ insignes reliquiæ asseruantur: eò die & significatio detur frequenti campanarum sonitu, & ille ecclesiæ locus, vbi ea sunt, sacrarum vestium apparatu, & candelarum lumine ornetur; tum ad maiorem cultum diuina officia solennius celebrentur.

De scholis doctrinæ Christianæ.

QVO maior in dies concursus, & progressio fiat ad do-

ANNO
CHRISTI
1573

ANNO
CHRISTI
1573.

ctrina Christianæ scholas, ad earumque studium vehementius excitentur iam institutæ, & in posterum, Deo iuuantem, instituendæ eius rei nomine sodalitates: indulgentiarum, quæ & a quinto, & nuper a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. earum sodalitatum hominibus concessæ sunt, donum quotannis per parochos duobus ante Kalendas Maii diebus dominicis proximis promulgetur, cum frequens populus adest. Illis autem constitutis Kalendis, earum sodalitatum homines, vt indulgentias consequantur, confessi, sacram eucharistiam sumant; ac processionem præterea agant solenni ritu. Si vero sæpius id promulgari, vel aliis potius certis diebus hæc ab illis agi, episcopus censuerit, id constituat arbitrato suo.

Quibus in opidis, vicis ac locis, quæ ad suam diocesim pertinent, episcopus has necessarias doctrinæ Christianæ scholas, & sodalitates, vt altera prouinciali Synodo iussum est, non adhuc instituit, illas quamprimum, & quam diligentissime institui curet. Studeat vero quamplurimos cuiusvis conditionis, status, & ætatis homines probatos, tum mares, tum feminas, iis scholis iam institutis, vel institutendis, adscribi, adscriptosque operam illis nauare, vt concessi indulgentiarum muneris participes sint.

Eas vero iam institutas, vel in posterum instituendas scholas & sodalitates, ad illas præscriptas regulas dirigi curet, quæ iussu nostro ad communem earum vsum edentur in lucem.

Scholas præterea quam sæpiissime visitari, tum ab earum præfectis, tum ab aliis etiam iubeat, quibus id negotii dederit. Iique diligenter ei referant, cum de omni instituta earum ratione, frequentiaque illorum, qui conueniunt, tum de reliqua earumdem sodalitatum spirituali progressionem, eisdem, quo plures poterit, constituat confessarios sacerdotes, & in concionibus habendis exercitatos, quorum & ministerio adiuuentur, & salutaribus monitis, crebrisque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud scholarum & piarum exercitationum institutum atque studium.

Si quam aliquando concionem sacram a prandio populo haberi contigerit, ei certa hora ab episcopo statuatur; ita vt neque concionator a doctrinæ Christianæ scholis, neque hæc ab illo impediatur.

Concil. Tom. 36.

Cc ij

Episcopus præterea eam ineat rationem, vt & in hospitalibus, & in aliis piis locis, vbi plures, vel mares vel feminae, curantur, aut aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Christianæ institutum introducatur: quo illi pascantur hoc præterea spiritali cibo.

Quæ ad concionatores pertinent.

ANNIVERSARIA festorum solenniumque dierum quadam quasi vicissitudine, & statis pro solennitatum temporumque ratione sacris ceremoniarum ritibus Dei ecclesia, a Spiritu sancto instructa, redemptionis nostræ mysteria, & sacras alias actiones in anno, tamquam vno libro descriptas, fidelibus proponit; qui si minus ad ea instructi sunt, nec quæ sancte religioseque aguntur, intelligunt, non eum fructum, quem alioqui perciperent, capiunt. Quo igitur diligentius illi instruantur, in diesque magis accendantur ad publicas sacras actiones, & mysteria colenda, quæ statis anni solennitatibus & temporibus ecclesia Dei celebrat; episcopus tum ipse aliquando, tum concionatores, & parochi certis iis diebus, quibus illa agi, celebrative contigerit, populum doceant cum sacrosancta ea mysteria, tum religiosum eorum anniuersariorum cultum, tum sanctiores statarum in iis colendis sacrarum ceremoniarum ac rituum rationes & significationes.

Itidem cum solennes aliqua statæ processiones, vel aliæ supplicationes, aliqua publica causa indictæ, aguntur, vel iubileum in vniuersa ecclesia indictum celebratur; conciones ab eisdem habeantur. Quibus præter cetera explicentur causæ, quamobrem aut iubileum celebretur, aut illæ supplicationes fiant; tum excitentur atque admoneantur fideles, quam religiose incumbendum sit ei sanctæ actioni, quidque ab illis præstandum, vt illius iubilei spirituales diuitias ipsi consequantur.

Vt autem religiosa animi preparatione hi solennes dies a fidelibus colantur, non satis illi id esse putent, mysteria illa a se sermonibus concionibusve, iis ipsis diebus, quibus celebrantur, explicari, sed festis etiam, aut dominicis diebus eas sacras vel solennitates vel actiones proxime præcedentibus, eosdem concionibus instruant, & eorum animos mentesque præparare atque inflammare studeant, cum ad omnem religiosum mysteriorum, quæ sancte agentur,

ANNO
CHRISTI
1577.

ANNO CHRISTI 1573.
cultum, tum maxime pro solennitatum ratione, ad pœnitentiæ sacramentum, & ad sacram eucharistiam sumendam.

Id vero etiam seruetur, cum stata ieiuniorum tempora, aduentus Domini, septuagesima, & eiusmodi instant.

De sacramento etiam chris-matis populum instruant in illis pentecostes diebus, quibus potissimum ab episcopo id sacramentum solenniter ministrari solet.

Parochi autem id omne instruendi populi officium præstent ad præscriptum instructionis, quæ eo nomine cura nostra conficietur ad communem prouinciæ vsu.

Ne patiatu parochus, cuiusuis ordinis regulares in ordinis sui ecclesiis, intra fines parochiæ suæ sitis, concionem habere, nisi ex scripto testimonio perspexerit, eos muneris eiusmodi in illis ecclesiis obeundi causa, se ad episcopum cum concionandi facultate, quam a superioribus suis ipsi obtinuerint, contulisse, & benedictionem, vt Tridentino Concilio cautum est, ab eodem petiisse: neque itidem in alienis eiusdem parochiæ ecclesiis, nisi ibi concionandi facultatem sibi ab episcopo literis concessam illi ostendant.

Quæ in Concilio prouinciali primo de prædicatione verbi Dei, & quæcumque item alia concionatoribus a nobis præscripta sunt, ea quo diligentius seruentur, illam cautionem adhibeat vnusquisque episcopus, vt cum eorum cuiquam in sua diocesi concionandi potestatem faciet, vel benedictionem impartiet, illa omnia, & alia eo de genere in nostram concionatorum instructionem, ad communem prouinciæ vsu simul redacta, & quæ item episcopus ecclesiæ suæ rationibus accommodata, ab illis seruanda censuerit, illis literis describi iubeat, quibus vel concionandi facultas permittetur, vel præsentationis, postulatæque benedictionis testimonium fiet.

Quoniam parochus concionante, nonnulli, parum salutis suæ memores, cum ad illius concionem conueniunt, sæpe discedunt ea non absoluta, ideo debiti in hoc genere officii sui eos crebro parochus admoneat, prout necessarium esse viderit. Quod si quos aliquando monitos ex verbi Dei, vel parochi concionantis contemptu in contumacia perseverare animaduernerit, illos ad episcopum deferat, qui pro culpæ grauitate eosdem afficiat tum aliis pœnis, tum,

si opus est, sacramentorum communione priuet ad Carthaginensis Concilii præscriptum.

ANNO
CHRISTII
1573.

Parochus & concionator sæpe, prout opus esse animaduertit, illam decem annorum indulgentiam edicat, ac denuntiet, quam summus pontifex Leo X. in Lateranensi Concilio toties concessit, quoties aliquem blasphemantem accusarit.

Quæ ad fidei tuendæ studium pertinent.

Qvos oportet, sacri Tridentini, prouincialisque nostri Concilii primi iusso in diocesana Synodo Canones, & decreta Tridentina recipere, fideique professionem præstare; nisi illos id præstitisse episcopus perspexerit, in ea, quæ proxime futura est, Synodo, ab illis præstari iubeat.

In aliquem vero certum librum, qui in episcopali archiuo asseruetur, eos omnes ac singulos cancellarius episcopalis ordine referat, tum qui antea præstiterunt, tum qui in posterum præstabunt in singulis Synodis deinceps sequentibus.

Quicumque literas & liberales artes quouis nomine, vel publice, vel priuatim docent, ii, quales sint, & reliqui præterea, quibus Pii quarti pontificis maximi constitutione, vel eiusdem prouincialis Concilii decreto fidei professionem facere iussum est, trium mensium spatio illam ad formulam ab eodem pontifice præscriptam, aut iam præstitisse ostendant, aut re ipsa præstent.

Qui vero in posterum illud legendi, interpretandi, docendique munus suscepturi sunt, fidei professionem ad idem præscriptum ante præstent, quam id suscipiant, exercentve. Hique & illi omnes in libro notentur.

Parochus ne villo modo patiat, in suæ parochiæ finibus id, vt supra, munus a quodam deinceps suscipi, aut iam nunc susceptum exerceri, si is scripto episcopi testimonio non ostenderit, se de fidei professione præstitisse: imo vero si ita testatum non fecerit, ei illo munere interdicit: si non paruerit, ad episcopum deferat, qui in eum, prout iuris est, animaduertat.

Et quoniam ad Christianam pietatem hoc valde interest, vt instituendæ pueritiæ atque adolescentiæ munus committatur viris, non scientia solum, sed fide, ac moribus vitæque probatis: eam ob causam a quo fidei profes-

tionem episcopus recepturus est, ante ab eo cum vitæ suæ rationes perquirat, tum, si quod testimonium fidei morumque a probatis viris habet, afferri iubeat.

Quod si ea vel non afferuntur, vel eiusmodi sunt, quibus ipse episcopi conscientia ac iudicio non satisfiat, id ipsum aliunde episcopus quærat, ab iis præsertim, apud quos ille diu fuerat, hocque diligentius inuestiget, si vel e longinquis, vel hæresis nomine suspectis, vel morum corruptela inquinatis locis illum esse, aut venire animaduertit.

Hoc præterea diligentia adhibeat, vt posteaquam aliquis, fidei professione ad præscriptum facta, docendi curam susceperit; eius etiam vitæ morumque ratio & puerorum institutio aliquando obseruetur, idque in iis potissimum ludimagistris, qui certa pacta mercede, in disciplinam suam traditos pueros domi educant.

Quorum librorum lectione, explicatione ve, puerorum aut adolescentium animi deprauantur, & mores facile corrumpuntur, quo in genere ii sunt, qui res obscenas & turpes continent; eos, vt indice Tridentino sancitum est, a ludimagistris prælegi, explicari ve, episcopus non patiat, ac plane vetet ab illis quidquam exponi, quod bonis moribus repugnet, quodque impietatem inducat, vt Lateranensi vltimo Concilio decretum est.

Iubeat episcopus pueros adolescentes ve a ludimagistris Christianæ religionis præcepta, atque fidei rudimenta doceri, adhibitis iis solum libris, quos episcopus ipse præscripserit; prout ad illud instituendi munus eos idoneos esse iudicauerit. Dominicis vero & festis diebus, nullo alio præterea doctrinæ genere illos instrui liceat, quod omnibus eo ipso Concilio Lateranensi præscriptum est.

Illud etiam eisdem præscribat, vt diebus festis scholæ suæ adolescentes, pueros ve, aut ipsi conducant, aut frequentes illos conuenire iubeant ad solenne Missæ conuentualis sacrum, ad verbi Dei conciones, ad diuina vesperarum officia, ad sacrarum literarum interpretationes, ad doctrinæ Christianæ scholas, & ad alia denique vitæ spiritualis studia atque exercitationes.

Hæc omnia an ab iis præstentur, episcopus visitando aut ipse, aut alius eius nomine inuestiget diligenter, tum maxime, an libros isti apud se habeant, vel ob fidei doctrinam,

vel ob morum institutionem damnatos improbatosve; tum præterea, an qui in eorum disciplinam traditi sunt, honeste educentur.

ANNO
CHRISTI
1575.

Profecturus aliquis ad ea loca, vbi etsi catholico etiam more a multis viuitur, impune tamen & publice ab aliis prædicatur, aut creditur, quod a Romanæ ecclesiæ doctrina & fide alienum est, perfectionis scriptam facultatem a suo parcho, vel ab eo, quem episcopus constituerit, ante impetret, quam abeat.

Quibus facultatis literis caueatur, vt & reuersionis tempore, & si diutius illis in locis fuerit, singulis annis testatum faciat, se catholico more & vixisse & viuere: vtque id testimonium scriptum sit ab illius loci, vbi fuerit, episcopo, aut parcho, si ibi parochus est, aut a catholicis viris, probatis hominibus, illorum locorum incolis. Hocque is, cui eo proficisci concessum erit, præstet omnino.

Quicumque autem sanctæ inquisitionis officium, statum, res & ministros aliquo modo læserit, violaritve, contra eum, vt Pii V. constitutione sancitum est, episcopus agat ad illius sanctionis præscriptum.

Quam grauissimam sanctionem aliquando, cum expedire censuerit, promulgari iubeat.

Perniciosorum & falsorum librorum, cum perpetua quodam modo pestis sit, cui remedium semper afferri oporteat, de iis sæpe & summorum pontificum constitutionibus & sacrorum Canonum iure, cautum est. Postremo autem multa tum Concilii Lateranensis vltimi decreto, tum nuper Tridentino Concilio & indice vtiliter constituta sunt. Quæ vt episcopi studio a bibliopolis, impressoribus & reliquis item omnibus, quorum interest, diligentius, quam hæctenus factum sit, vbique præstentur; illa fere omnia, aliaque nonnulla, eodem spectantia, quæ addenda censuimus, simul complexi, prouinciali hac constitutione toto eo genere sic edicimus propositis, eodem Lateranensi & Tridentino tum Concilio, tum indice, & Pii quarti constitutione de eo indice lata, pœnis sancitis, & aliis præterea episcopi arbitrato.

Vt quicumque artem librariam exercet, ab eo ne patiatur episcopus libros venales proponi, nisi confecto librorum suorum indice, cui ab se, aut ab eo, a quo eam curam

in

ANNO
 CHRISTI
 1573.

in recognoscendis libris geriis voluerit, & ab inquisitore etiam subscriptum sit: neque facultate sibi ab eisdem non permessa, vltos alios cuiusvis generis libros ille habeat, aut vendat, aut quavis ratione tradat, illo indice non notatos.

Ne loco publico, portoriis mercibusve importandis constituto, libros ministri publici eius loci exportari patiantur, nisi qui illos importarint, aut bibliopolæ aut alii, quorum sunt, scriptum, eorundem manu signatum, attulerint, quo exportandi potestas fiat.

Libri non publico mercium loco expositi, sed alio in urbem inuecti, ab eo qui inuexerit, vel inuehi iusserit, eisdem denuntientur: nec libri a quouis inuecti, vel in urbem introducti, aliis commodentur, aut quavis alia ratione tradantur, antequam hic, qui introduxerit, illis, ad quos recognitio pertinet, indicem eorum ostenderit, ab eisdemque item facultatem obtinuerit: idque nisi libri id generis sint, vt eos omnibus permisos esse perspicue constet.

Ne quis opuscula, libros commentarios, aliave id generis quouis titulo, & nomine, quæ manu scripta sunt, euulget; nisi ab episcopo, aut ab alio eius iussu, & ab inquisitore recognita sint, atque approbata subscriptionibus.

Ne præterea quis librum, scriptumve cuiusvis generis imprimat, imprimere curet, nisi ab eisdem episcopo & inquisitore recognitum, & scripto comprobatum.

Quod recognitionis & probationis scriptum libri imprimendi principio, recognitorum manu notatum, principio item libri imprimatur.

Libri exemplum auctoris manu & nomine notatum, vbi primum impressum est, recognitoribus tradatur asseruandum.

Libris impressis, apposito imprimentis nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt.

Libri, quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, de scriptis etiam nominibus eorum, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne heredes, vltimarumque voluntatum executores, libris a defuncto relictis vtantur, aut aliis vtendos dent, vel vendant, aliave quavis ratione tradant, antequam illos,

aut eorum indicem ipsis episcopo & inquisitori attulerint, facultatemque obtinuerint.

De bibliis autem vulgariter redditis, & de testamento nouo in vulgarem etiam sermonem conuerso, de libris præterea, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controuersis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, vt illorum vsus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum iudicarit.

Libri de officio & precibus horariis beatæ Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hispanice, vel Gallice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari sermone expressi, venales ne proponantur neque vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad sacræ inquisitionis officium statim deferre compellantur, vt edita a Pio V. constitutione fancitum est.

Caueat episcopus, ne libri illi paruuli, quibus preces variæ continentur, falsis superstitiosisque titulis aspersi habeantur aut vendantur, nisi suo, aut inquisitoris aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti studio primum recogniti & purgati sint.

Adhibeat idem aliquando aliquot suæ ciuitatis peritissimos homines, quorum opera & studio accurate cognoscat si qui pestiferi sunt libri, indice Tridentino non notati, quorum vsu & lectione interdicens sit eiusdem indicis auctoritate.

Quos libros id generis cognouerit, ne in urbem, aut in diocesim suam illi inuehantur caueat quam diligentissime: eorumque nomina cum ad sacræ Romanæ inquisitionis patres deferenda curet, tum aliis prouinciæ episcopis significet, quo diligentius pesti obstruatur aditus.

Qui per vrbes præterea, vicos, opida, aliave loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo & ab inquisitore, aut ab iis, quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Hos parochus, in cuius parochiæ finibus illi venales libros exponunt circumferuntve, de improviso aliquando visitet. Ac si aut illorum indicem non habere, aut alios præterea, eo indice non descriptos, vendere, habereve compererit, tum eos episcopo, aut inquisitori denuntiet: tum

libros omnes sequeſtri nomine, donec aliter ab eo, cui denuntiarit, iuſſum erit. Si libros, indice Tridentino damnatos, improbatosve apud eos deprehenderit, illos etiam comprehendi, aut ſuſpenſione ſaltem facta ſibi ab illis caueri curet, vt ad certum diem ſiſtant in iudicio epiſcopi, aut inquiſitoris.

Quæ ad ſacramentalia & ſacramenta generatim pertinent.

CHRISTIANÆ pietatis ornamentum, in quo populum fidelem gloriari oportet, altare eſt cæleſtis holocauſti, ſacroſancta illa arbor crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Chriſtus Dominus. Quamobrem ad Chriſtianæ religionis gloriam inſignis admodum fuit ea veterum pietas, vt crucis ſignum non in templis ſolum, ſed domi foriſque in parietibus ac veſtibus, paſſimque in vrbe expreſſum appareret, tamquam & præclarum populi Chriſtiani trophæum, & clariffimum diuinæ miſericordiæ monumentum, & ſempiternum denique teſtimonium, quo palam fieret, fideles cum inimicis crucis Chriſti, Iudæis, Ethnicis, & hæreticis nihil habere commune, ſed contra eos omnes libere profiteri, quem colunt, Dominum Ieſum, & hunc crucifixum. Hoc igitur maiorum religioſo exemplo, atque inſtituto, cuius etiam veſtigia in hac prouincia aliquot locis perſpici licet, excitatus epiſcopus, illud curet, vt hoc ſacroſanctæ crucis inſigne, vel ligno, vel lapide, vel vbi commode per facultates fieri poteſt, marmore expreſſum, in vrbe & diœceſi ſua, vbi triuia frequentiora ſunt, publice proponatur atque erigatur: quo crebrius perſpecta ea, ſacræ crucis ardore fideles ſeſe erigant, tum ad ſummi myſterii, in ea peracti, gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam Chriſto duce populus fidelis, qui populus eſt acquisitionis, contendere debet.

Quod præterea alias ſancitum eſt, id pro ſacroſanctæ crucis cultu & veneratione ſeruari epiſcopus iubeat, vt ne ea humi exprimatur, neve ſordidis & aliqua labe inquinatis locis.

Singulis diebus dominicis ſacerdos, Miſſæ parochialis ſacrum factururus, antequam illud inchoet, aquam ſale aſperſam benedicendo renouet, eamque vt moris eſt aſpergat.

Sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. pontificis constitutio, qua, excommunicationis poena proposita, ipso facto incurrenda, interdictum est, ne innocentissimi agni imagine figuratae cereae illae formae & per Romanos pontifices statis temporibus consecratae minio, auro, aut vlllo colore inficiantur; neque venales proponantur, promulgetur in ecclesia eo anno quo illas consecrari mos est in pascha, & quoties item episcopus opus esse censuerit.

Quod pietatis & Dei honoris causa ab sancta matre ecclesia institutum est, vt festo die purificationis beatæ Mariæ virginis candelæ, & palmæ aut oliuæ, prout locorum consuetudo est, dominico die, qui de palmis dicitur, in ecclesia solenni ritu benedicantur: exque candelæ statis illo tempore processionibus circumferantur, non sine sanctissima mysteriorum significatione; id, vt instituti ratio postulat, ita religiose celebrari debet.

Quamobrem edicimus, ne alio loco nisi in ecclesia, neque dum manibus laicorum tenentur, sed constituto loco positæ solennibus ceremoniis benedicantur; & singulae singulis distributæ, tum palmæ, tum candelæ accensæ manibus per eos, qui acceperint, gestentur, ex ecclesiæ instituto, dum statis illis diebus processiones & sacræ aliæ actiones habentur. Vtque præterea introducto ei vsui occurratur, quo multis locis in hac prouincia fit, vt illæ, vel candelæ, vel palmæ oliuæque sacro eo ritu benedictæ, non in ecclesia a quibusdam sumantur, sed ad eos domum deferantur; & quod grauius est, a laicis quibusdam, quasi tributum quoddam sibi a parochis, vel ab aliis quibusuis debitum, illæ eligantur, decernimus, vt saluo, si quod patronus aliquis beneficii habet, illas exigendi iure, iis solum qui in ecclesia intererunt, & illis item tantum tradi liceat, qui iis ipsis diebus ad illam ecclesiam conuenire solent; sed non potuerunt, vel quia ægroti, vel alia legitima causa impediti.

Ad preces, quæ supra puerperam funduntur, cum post prolem emissam illa actura gratias ad ecclesiam se confert, parochus puerperæ domum ne ingrediatur, etiam si mulier ob aduersam valetudinem ecclesiam adire nequeat.

Feminis præterea, post puerperium ad ecclesiam ve-

ANNO
CHRISTE
1577

ANNO
CHRISTI
1573.

nientibus, panis benedictus, sub hostiæ forma, ne præbeat.

Fons baptismatis ne vsquam in aliis ecclesiis, quam in parochialibus, sit, vel episcopi concessu in illis locis, vbi propterea quod parochialis ecclesia longius distat, idem populi commodo magis consulendum esse censuerit.

Ad sacri chrisimatis oleum accipiendum, quotannis ante pascha mittantur, qui accipiant, vt veteri Canone decretum est.

Sancti item chrisimatis, & sacri catechumenorum olei vascula, ne alibi, sed in ecclesia, religiose asseruentur in ciborio, aliove eiusdem ecclesiæ certo constituto loco, quem episcopus comprobarit.

Sacrum præterea oleum infirmorum in ecclesia itidem custodiatur vase ab aliorum sacrorum oleorum vasculis distincto; nisi quibus parochis episcopus propter eorum domicilii a parochiali ecclesia distantiam illud domi tunc aliquando solum asseruari concesserit, cum in parochiæ finibus grauius ægrotantes habent, quibus vsuuenire potest, vt quamcelerrime succurrendum sit illius sacramenti administratione.

Moneat sæpe parochus, hocque tum maxime, cum sacramenta ministrat, vt fideles, quibus ea ministrantur, & qui compates ad sacramenta, baptismum, & confirmationem adhibentur, ensẽ, pugionem, & eiusmodi depellant, memores se in omni spiritu humilitatis sanctæque pietatis studio adesse oportere sacris illis mysteriis.

De baptismo infantium expositorum.

INFANS expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur, Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c.

De iis quæ ad sacram eucharistiam pertinent.

AD saluberrimum illum sacræ eucharistiæ frequenter fumendæ vsum parochi, vt primo prouinciali Concilio iussum est, & concionatores item, quam sæpissime populum cohortentur, nascentis ecclesiæ institutis atque exemplis,

& grauissimorum patrum vocibus, & vberrima hoc ipso de genere catechismi Romani doctrina, & sententia denique Tridentinæ Synodi, quæ optaret quidem fideles in singulis Missis, non solum spiritali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicare.

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directe, indirecteue dixerit, aut concionatus sit; episcopus, in cuius vrbe, diocesive hoc ille admiserit, ei tamquam scandalum disseminanti, Tridentinæ eiusdem Synodi auctoritate, interdicit prædicatione verbi Dei. Ad cuius prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primum eiusdem episcopi iudicio satisfecerit eo ipso loco, vbi ea in re scandalum & offensionem præbuerit.

Itidem pro ratione culpæ corripantur, corriganturve, & satisfacere quoque compellantur, quicumque vel sermonem habendo, vel colloquendo hoc in genere offenderint.

Cum nimbi, procellæ, turbines aut grandines impendent; ne sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asseruatur: sed tabernaculum, vbi illud in altari reconditur, patefaciat licet: tumque in eius conspectu litanias, aliasque religiosas preces, eius rei causa institutas, pie sancteque pronuntiet.

Sacerdos cum corpus Christi Domini ad ægros interdum in vrbe, aliisque frequentibus locis defert, non superpelliceo solum, sed pluuiali interdum indutus incedat, vbi per facultates, & per loci, temporisque rationem commodè fieri potest: tum præterea, vbi etiam potest, aliqui clerici adhibeantur, clericali habitu, ac superpelliceo induti, qui comitantes vna cum deferente, sanctas religiosasque preces recitent.

Perfunctus deferendi sacramenti munere sacerdos, vbi ad ecclesiam redierit, fidelibus, qui in eo deferendo præfentes adfuerant, quam ex illo pietatis officio consecuti sint indulgentiam, denuntiet; paucis verbis eos cohortans, vt in religioso eo instituto sancte perseuerent; tum pronuntiata oratione, quæ est de sanctissimo sacramento, illos dimittat in pace cum benedictione.

Indulgentia autem a Paulo tertio pontifice maximo

ANNO
CHRISTI
1572.

ANNO
CHRISTI
1573.

corporis Domini sodalitatibus concessa, sæpe promulgetur; crebrisque cohortationibus fideles incendantur, quo frequentiores illæ vbique locorum instituantur, institutæque debitum munus obeant.

Quæ præterea sodalitates eo nomine, vt alias prima prouinciali Synodo iussum est, institutæ iam sunt, & in posterum instituentur; regulis vtantur ad communem illarum huius prouinciæ sodalitatum vsu nostro iussu edendis: quibus episcopus addat, quæ pro vrbis, diocesisque suæ ratione expedire videbuntur.

Parochus iis omnibus, qui intra ecclesiæ suæ fines habitant, in pascha sacram eucharistiam ipse, non sacerdos alius, præbeat; nisi ob frequentem multitudinem necesse sit alterum etiam sacerdotem adhibere.

Quicumque in pascha ab diocesi abfuerit, is reuersus, se eo tempore sacram communionem sumpsisse testatum faciat scripto sacerdotis, a quo sumpserit. Quod testimonii scriptum manu vel sigillo ordinarii, aut eius, cui id curæ ille dederit, munitum sit; alioquin, vt ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali ecclesia sacram eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout iuris est, pœna afficiatur.

Ad communicantium purificationem vasa adhibita, ne alterius rei vsui sint; eaque propterea in sacristia seruentur.

De iis quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

Qui ad confessarium, etiam regularem, in aliena diocesi commorantem, dedita opera se conferens, peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, & ab episcopo loci, & a confitentis ordinario ad confessiones audiendas probatus erit, ei, tamquam inconfesso, parochus eucharistiæ sacramentum ne præbeat: illius præterea ordinarius, cuius confessionem ille sacerdos confessarius non probatus audierit, ne eum patiatur in sua diocesi confessiones per biennium audire, neque itidem concionari. Quod decretum quadragesimæ initio a parocho promulgetur, quibus locis episcopo videbitur.

Episcopus id confessarios sacerdotes interdum admonet; vt si quando quauis facultate auctoritateve eis licebit pœnitentium vota commutare; ne ea illi commutent, nisi in alia maiora pietatis opera, vel Deo gratiora, vel sal-

tem quæ tantidem valeant. Qua in re iudicanda rationem habeant & sumptuum, & laborum, & molestiarum, & omnium denique incommodorum, quæ pœnitentes perpeffuri erant, si votum, quod sancte conceperant, re ipsa præstitissent.

Ne confessarii sacerdotes, cum sibi facultate, vel ex iubilæo, vel ex aliis apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audire, eosdemque a peccatis etiam grauioribus, quæ admiserunt, & a pœnis item, ac censuris quibus irretiti sunt, absoluere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi eius rei facultate illis literis nominatim expressa.

Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi sacerdotes confessarii eam pecuniam, sed locis piis attribui curent, vt in officia operaque pietatis erogetur: Neque vero huius pecuniæ distribuendæ curam ipsi vlllo plane modo suscipiant.

Neque præterea sibi dari curēt, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in Missæ sacros ritus faciendos.

Ne confessarii regulares eorum peccatorum, quorum absolutio episcopo reseruata est, vinculis irretitos pœnitentes absoluant, quemadmodum a sancta sede apostolica declaratum est, id eis non licere, quauis priuilegiorum suorum auctoritate.

Confessariis sacerdotibus præscriptæ a nostris provincialibus Synodis instructiones ad prouinciæ vsum, aliæque item, quas eisdem pro vrbs, diocesisque suæ rationibus, addi episcopus censuerit, in literas includantur, quibus vel probationis testimonium, vel facultas dabitur illius muneris gerendi.

Studeat episcopus ad sacrorum Canonum, & Tridentini Concilii præscriptum pro publicorum delictorum grauitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in vsum reuocare. Quos vero ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per parochos deferri curet; vt primum ineunte quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die cœnæ Domini, ecclesiæ reconciliari possint stato solenni ritu.

Grauiissima illa a Pio V. summo pontifice de medicis edita constitutio, quotannis semel saltem, de more pro-

ANNO
CHRISTI
1573.

ANNO
CHRISTI
1573.

promulgetur, si id opus esse episcopus censuerit.

Si quibus ecclesiæ ingressu, Christianaque sepultura publice interdictum est, quoniam confessi, ut est sanctæ matris ecclesiæ præceptum, sacro paschæ tempore corpus Domini non sumpturint; ut eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primum cauerint, se tempore eis a parochio præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram eucharistiam sumpturos esse, & in posterum sanctæ ecclesiæ præceptis, & huic præcipue obedientes fore, quod est de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus deinde populo significet illos ipsos, quos iam interdicti vinculo irretitos denuntiarit, eodem solutos.

Quo diligentius fideles caueant, ne excommunicationis vllius vinculis irretiantur, hoc parochi sæpe præstent, ut eos doceant, quam grauis excommunicationis pœna sit, & quam valde omni studio cauenda: idque ad præscriptum faciant instructionis, quæ cura nostra ad prouinciæ usum conficietur.

Idem illi efficiant ex præscripta similis instructionis formula ad ea peccata detestanda, quæ frequentius a suæ parochiæ hominibus committi animaduernerit.

Quæcumque excommunicationum sententiæ, vel a summis pontificibus, vel Tridentini, aliorumque generalium, & prouincialium Mediolanensium Conciliorum decretis, vel diœcesanarum cuiuscumque vrbs Synodorum constitutionibus latae sunt, quibus ipso facto, vel iure homines irretiuntur; hæc omnes, summatim vulgari sermone expressæ, & in tabellam aliquam ordine relatae, die primo dominico quadragesimæ in singulis cathedralibus ecclesiis, de suggestu frequenti populo de scripto legantur, quo fideles meminerint, diligenter ab illis cauendum esse; idque etiam fiat in parochialibus illis ecclesiis singulis, vbi id fieri episcopus expedire censuerit.

De iis quæ pertinent ad sacramentum extremæ vntionis.

PAROCHVS in sacramento extremæ vntionis ministrando, ex catechismi Romani doctrina ægro, ceterisque præsentibus explicet illius vim, & utilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem, si hæc ad æternam gloriam profutura sit.

Concil. Tom. 36.

E c

Quod Concilio primo decretum est, vt, dum æger integris est sensibus, extremæ vnctionis sacramentum ei ministraretur: si tamen vel curantium negligentia, vel morbi vi, vel repentino aliquo casu sensum omnem amiserit, vt nihil plane intelligat; illius decreti sententia vetitum non esse declaramus, quin hoc extremæ vnctionis sacramentum ei ministrari liceat, si modo adhuc viuat, & dum vsum rationis haberet, pii animi significationem dederit, vt inde iudicari possit, eum hoc sacramentum petiturum, si adhuc integra mente esset.

De iis, quæ partim ad ordinis sacramentum, partim ad clericorum honestatem ac studia pertinent.

CONSTITVTIONE Pii secundi pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoueri fecerint, ab suorum ordinum quos susceperint, executione ipso iure suspensi sunt; sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium functionesve obierint, statim irregularitatem subeunt; ob quam, præter alias pœnas, contra istos Canonum iure sancitas, beneficiis etiam ecclesiasticis priuari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diocesana Synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacra ordinationes habebuntur, edici clericis iubemus, qui initiabuntur.

Infirma valetudine, aliave iusta causa impeditus episcopus, si statas sacras ordinationes habere non potest, & aliquem propterea clericum suum ad alium episcopum mittere velit, a quo aliqui ecclesiastico ordini adscribantur; testimonialibus literis ei datis, hæc adscribat, & testata faciat, vitæ in primis & morum probitatem, doctrinam, qua idoneus examine habito, iudicatus est, ecclesiasticum ordinem, quo est proxime initiatus, tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit: si vero maiori ordini adscribendus est, ætatem item & titulum, sufficientemque censum beneficii, vel pensionis, vel patrimonii, quod ille habet.

Quicumque clericus non huiusmodi literas attulerit, quibus ea omnia adscripta testatave fiant, ordini, cui ad-

ANNO
 CHRISTI
 1577.

scribi vult, ne adscribatur, perinde ac si nullas episcopi sui dimissorias literas impetrarit.

De confidentiis constitutio, quam summus pontifex Pius quintus tulit, quotannis in dicecesana Synodo de scripto recitetur, ac promulgetur, de loco illius a Pio IV. confecta ea de re sanctionis, qua tota posteriori hac continetur.

Quod ex Concilio Lateranensi ultimo a nobis prouinciali prima Synodo contra clericos iussum est, qui ecclesiastica beneficia obtinentes, canonicarum horarum officium intermiserint; id ex Pii etiam pontificis maximi constitutione, qua hoc diligentius cautum est, contra eosdem episcopos agat. Ad cuius etiam constitutionis praescriptum eum item mulctet, qui pensionem habens, canonicarum horarum officium de beata Maria virgine dicere omiserit.

Quod altera prouinciali Synodo decretum est, ut clerici, certae ecclesiae ministerio non addicti, festis diebus in parocholem ecclesiam, in aliamve episcopi arbitratu conueniant ad diuina officia celebranda, id praestent omnes diligenter, etiam qui sacerdotes sunt: idque tum maxime in solennis Missae sacro, itidemque in vesperarum officio. Quo praeterea tempore in eadem ecclesia sanctissimum eucharistiae sacramentum, vel in altari adorandum fidelibus publice exponitur, vel inde in tabernaculo reconditur, vel professionis ritu per ecclesiam circumfertur, adsint, munusque suum, & operam praestent; idque omne, nisi aliquando episcopi concessu eis alio loco tunc ministrare inferuire licuerit.

Ne cuiquam, antequam prima tonsura is initietur, clericalem habitum sumere liceat sine episcopi concessu, eoque scripto dato.

Episcopi, qui aut priuata monitione, aut edicto publice proposito, ut ex Tridentini Concilii auctoritate a nobis prouinciali prima Synodo mandatum est, eos non mauerint, qui ecclesiastica quaeuis beneficia obtinent, aut sacris ordinibus initiati sunt, ut clericalem habitum induerent; mense post huius Concilii promulgationem, proposito edicto etiam publico poenis, quae ipsis Conciliis sanctae sunt, eos moneant, ut, etiamsi extra prouinciam, & in gymnasiis publicis sint, mensis spatio clericales vestes, or-

dini suo congruentes decenter induant, ac deferant. Quos autem ad id temporis non sumpsisse, aut semel sumptas, deinde abiecisse cognouerint, illos pœnis in monitione expressis afficiant, eosque iterum monitos, si in contumacia permanferint, beneficiis ecclesiasticis, quæ obtinent, omnino priuent. Episcopi vero, qui iam eos beneficia ecclesiastica obtinentes semel atque iterum monuerint, si ii præscripto tempore clericalem habitum non induerunt, vel indutum deposuerunt, pœnam in monitione edictam omnino exequantur; eosque etiam beneficiis ecclesiasticis priuent, aut priuatos declarent.

Ne sacerdos, neve clericus cuiusvis ordinis pro foribus ecclesiæ stet, aut officinas obeat, aut via incedat, aut extra ecclesiam exeat superpelliceo indutus; nisi cum processiones, aut aliud ecclesiasticum munus & officium obit, quod superpelliceum requirat.

In hortis, ædibus, aliisque ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum locis, si signa, imagines, aut picturæ sunt quæ procaces, vel vlllo alio modo aliquam obscœnitatis, turpitudinisve speciem præ se ferunt, ita reconcinnentur, vt offensionem oculis ne præbere possint, aut tollantur, deleanturve ex omni loco vbicumque extant; neque in posterum eiusmodi aliquo modo effingantur aut pingantur.

Et quoniam Christianorum hominum mentes facile corrumpuntur, peccandi libidine inflammata ab rerum turpium atque obscœnarum imagine, ideo illas effingi vetitum est Constantinopolitanæ Synodi Canone: itaque curet episcopus, vt quicumque laici homines id generis imagines habent, vel tabulis, vel parietibus expressas, pro pietatis Christianæ, cui addicti esse debent, studio eas abiciant, vel plane deleant, vel ad honestatem reconcinnent.

Qui in ædibus canonicalibus habitat, si foris pernoctauerit, non probata causa ab episcopo, aut ab eo, cui is id curæ dederit, vnus diei distributione mulctetur, præter pœnam, qua pro culpæ ratione ab ipso episcopo afficietur, cui decreto ne in iis locus sit, qui ab vrbe, opidove, vbi canonicale domicilium est, absunt.

Qui in sacerdotio sancto constituti sunt, ad offerendum illud Deo acceptabile corporis Domini sacrificium,

ANNO
CHRISTI
1573.

sicut eam functionem gerunt, qua nulla maior excogitari potest, ita in omni sacerdotalis vitæ officio sic se gerant, vt morum etiam præstantia & splendore alios alliciant, atque excitent ad debitum sacerdotio honorem illis præstādum.

Episcopus autem, cuius in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, vt laici homines discant, illos tamquam parentes, ab ipsis vnice in Christo diligi & coli etiam debere, cum hoc sæpe, prout vsuenerit, monendos fideles sibi commissos curet; tum efficiat, vt vbiicumque vel publico, vel priuato loco sint, semper illis a laicalis ordinis viris debitus tribuatur locus & honor.

Item domi præterea suæ ne patiatur sacerdotem quemquam abiectius se gerere, quam sacerdotis dignitas postulat. Sacerdotes vero morbo, senectutisve incommodis affectos, qui sacerdotale munus præstare nequeunt, inopiaque premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat & prouideat, vbi victus ex fidelium elemosynis, aliave ratione suppeditetur, ne ostiatim miserrime mendicent non sine sacri ordinis contumelia.

Magna & salutaris populo fideli vtilitas ex eo existit, cum clerus is est, qui & doctrina & vitæ moribus præluceat. Quare in præcipuis curis episcopi cum hæc esse debeat, eius tum ad studia, tum ad ecclesiasticæ disciplinæ cultum progressiones omni paterna sollicitudine ille adiuuare studeat. Itaque episcopus, inferioris ordinis clericos adolescentes, qui spem aliquam præbent posse eos longius progredi ad doctrinarum eruditionem, ne patiatur ætatem, quæ ad discendum apta est, frustra consumere; sed in iis literarum initiis ac studiis tempus ponere iubeat, quibus aditus eis & progressio fiat, vel ad theologiæ scientiam, vel sacrorum Canonum peritiam, ad ecclesiasticarumque rerum cognitionem.

Parochus vero & alios prouectiori ætate clericos, qui apti sint iis studiis atque exercitationibus, adscribat, vt & in sacrosancti euangelii sensibus ii potissimum cognoscendis ac percipiendis versentur, qui ad populum Christiana disciplina moribusque informandum pertinent: & in comparanda etiam doctrina se exercent, quæ in explicandis est conscientia casuum quæstionibus.

Reliquos autem, de quibus aut ob ingrauescentem æta-

tem, aut ob ingenii tarditatem, ob aliamve causam, ad literarum doctrinam capeffendam exigua progressionis spes est, in id saltem incumbere iubeat, vt in Romano, vel alio breuiori probati auctoris catechismo, pro eorum ingenii captu instruantur: iique si rudiores iam olim sacerdotio, alicuiue sacro ordini adscripti sint, in sacrificii Missæ mysteriorum & sacrorum rituum, statarumque ceremoniarum cognitione, & in sanctioribus earum significationibus, atque in sui ordinis ecclesiasticarum functionum disciplina, breui aliqua institutionis ratione erudiantur.

Hanc autem diligentiam & in vrbe & in diœcesi episcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera publice docentium, theologorumve, seu magistrorum, qui in singulis cathedralibus, collegiatisque insignium opidorum ecclesiis ex Tridentino decreto iam instituti, instituendive sunt, aut adiumento regularium, in monasteriis sacras literas interpretantium, siue hoc ipsum munus bonarum artium disciplinis clericos erudiendi suscipientium; aliqua illis studio suo erogata attributave elemosyna, vel, si opus erit, ab eisdem etiam clericis contributa, aut sæcularium sacerdotum, quos in sua vrbe, diœcesive, peritiores probatioresque habuerit, studio.

Quorum sacerdotum caritati ac diligentia clericos imperitiores, aut singulos, aut complures simul, literis & clericalium virtutum disciplina instituendos commendabit. Diligentia huius fructus quo vberior existat, is aliquando per annum doctis adhibitis viris, illorum singulorum ad studia progressionem, prout expedire existimarit recognoscat omni paterna sollicitudine & diligenti ratione, institutis etiam per sacerdotes homines doctos pro studii ratione, disciplinarum, quibus se eorum quisque dederit, interrogationibus.

Cognoscat etiam aliquando progressum, quem in sacrarum ceremoniarum, rituumque disciplina iidem fecerint; opera adhibita sacerdotum, ecclesiasticarum ceremoniarum vsu peritorum, a quibus eos ex alterius prouincialis Synodi decreto instrui iusserit.

Deinde, vt non solum in literarum studiis atque exercitationibus, verum etiam in disciplina morum officii cle-

ANNO
CHRISTI
1573.

rus se studiosius contineat, in diebusque magis ad clericales virtutes progrediatur; idem & inferioris ordinis clericos ut altera provinciali Synodo iussu est; & sacerdotes præterea, modo vniuersos, modo partem eorum, modo certos aliquos singulos ad se aliquando conuocet, illorumque vniuscuiusque vitæ rationes, Christianarum virtutum exercitationes & progressus cognoscat; adhibitis sacerdotibus in vitæ spiritualis, clericaliumque virtutum disciplina exercitatis.

Conuocato præterea sæpe per annum, ut alias iussu est, ad se clero, aut ipse, aut sacerdos aliquis vir doctus, in ecclesiasticaque disciplina versatus, eius nomine ad illum remotis laicis, sermones, concionesve habeat de ordinis eorum præstantia & sanctissimis officiis, de virtutibus, quibus clericalis ordinis homines præluere debent; de vitiis, quibus in populo offensionem præbere possunt, de omni denique clericali morum disciplina, virtutumque perfectione.

Idem quoque præstet pridie eius diei, quo statas sacras ordinationes habebit, conuocatis illo die tum clericis, qui postridie ecclesiasticis ordinibus adscribendi erunt, tum aliis, quos de clero urbano tunc accersendos esse censuerit.

Idque præstetur præter officium, quod ipse episcopus ex provincialibus nostris decretis die sequenti præstare debet sermone in explicanda clero populoque doctrina rituum, sanctiorique significatione mysteriorum, quæ tunc in ecclesia publice ipse agit.

Cleri autem sui & doctrinæ & disciplinæ ratio omnis, quo sibi exploratior sit, singulorum tum sacerdotum, tum inferioris ordinis clericorum nomina, vitæ rationem, studia, exercitationes, progressiones, statum omnem denique certo libro notari mandet.

Ne a diocesi clerico cuiquam, neque ab ecclesiæ suæ residentia alii, ecclesiasticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione personalis residentie munus iure vel consuetudine requirat, studii causa abesse liceat, nisi eius rei facultate literis ab episcopo permissa.

Quibus sane literis hæc episcopus nominatim adiungat, ac præscribat iis, qui ad locum alienæ diocesis studii causa proficiscuntur; ut & regulas nostro provinciali primo &

secundo Concilio de habitus ratione, frequentique sacramentorum vsu, clericis præscriptas, & reliqua nostris item prouincialibus, ac suis diœcesanis Synodis decreta, ad honestam clericalis vitæ disciplinam pertinentia, & alia, si quæ præterea eo sibi in genere illi præscribenda videbuntur, seruet diligenter. Vt de iis præscriptis rebus, ab eo præstitis, scriptum testimonium ab episcopo loci, quo studii causa profectus est; de literarum autem progressionem ab doctõribus, quos audit, ad tempus, primo nostro prouinciali Concilio præscriptum, sibi exhibeat.

Vt dimissorias eiusmodi literas decem post diebus quam ad gymnasii locum venit, eiusdem loci episcopo exhibeat: de qua exhibitione ad mensis spatium sibi testatum faciat. In iis sic præscriptis rebus, si is nulla legitima causa impeditus defuerit, ne dimissoriæ literæ ei suffragentur, sed irritæ plane sint ac nullæ.

Quidquid præterea prouinciali prima Synodo de parochis, studii causa literas dimissorias expetentibus, constitutum est, id etiam omne inuiolate seruetur.

De iis quæ pertinent ad Missæ sacrificium.

MISSÆ conuentualis sacrum pro diei festi, feriæ uel ratione, ne in cathedralibus, collegiatisque ecclesiis omittatur, propterea quod eodem die a capitulo etiam pro mortuis, uel ex decretis nostris prouincialibus, uel ex legatis defunctorum, uel alia de causa fieri debeat: sed tunc, ut Honorii III. constitutione cautum est, & semel pro feriæ, festiue diei ratione, Missæ conuentualis sacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

Quod ad episcopalis ordinis obseruantiam in ecclesia institutum est, id deinceps seruetur, ut quo in altari episcopus Missæ sacrificium fecit, ne illo die in eodem alius quouis sacerdos faciat, nisi illius concessu.

Quod primo prouinciali Concilio interdictum est, ne peregrino sacerdoti sine dimissoriis testimonialibus uel literis Missæ sacrum facere liceat, id ei vetitum sit in regularium etiam cuiusuis ordinis ecclesiis.

Sacerdotem in monialium ecclesiis, sine episcopi concessu, Missæ sacrum in posterum facientem, propositam altero nostro prouinciali Concilio suspensionis censuram, non ipso facto subire, ut tunc constitutum est, sed

sed ab episcopo illi infligendam decernimus.

ANNO
CHRISTI
1575.

In Missæ conuentualis sacro introitus, gradualia, offer-
toria, & alia id generis canantur, quæ ecclesiæ instituto, ad
eam sacrificii Missæ actionem, quæ fit, proprie accommo-
data sint.

Si quando autem, quo tempore sacerdos secreta agit,
aliquid canendum videtur, ne quidquam canatur, quod
etiam illi actioni apte conueniens, episcopo non ante pro-
batum sit. Idemque, quod ad probationem attinet, in aliis
diuinis officiis seruetur. Symbolum vero fidei totum a cho-
ro, non alternatim organo canatur.

Quod prouinciali primo Concilio a nobis decretum est,
vt in ecclesiis, quæ intra parochialis ecclesiæ fines sunt, do-
minicis & festis diebus Missæ sacrum ne fiat, nisi absoluta
parochi concione, quæ mane inter sacrificium Missæ ha-
betur, id seruari iubemus, nisi parochus ante fieri permit-
tat, certa præscripta hora.

Primam Missam sacerdos celebraturus, a ceremonia-
rum magistro, vt iussum est primo prouinciali Concilio,
institutus sacrarum ceremoniarum disciplina, Missæ sacri-
ficium ante ne faciat, quam illum episcopus, aut is, cui ipse
id curæ dederit, illis rite obeundis ceremoniis satis instru-
ctum nouerit, ac probarit.

Ne patena, cum oblatio fit, sed crux, aut sacra aliqua
imago offerentibus fidelibus ad osculum præbeatur.

Episcopus efficiat, vt qui publice notorieque crimino-
si sunt, sacris ne interfint, vt Tridentino decreto sancitum
est; idque vel monendo agat, vel iubeat a sacerdotibus
Missæ sacrum illis præsentibus non inchoari, quoad ipso-
rum admonitu se inde abduxerint; vel alia quauis ratione
seuerius agat, vt illius decreti executioni sit omnino locus.
Tum præterea, nisi vitæ emendatione suscepta, isti con-
fessi in sacro pascha sanctissimum eucharistiæ sacramen-
tum susceperint, contra eosdem agatur, prout canoni-
co iure in illos agi sancitum est, qui in pascha non com-
municant.

Cum audiendæ Missæ rationem populum parochus do-
cet, quo ex propitiatorio illo sacrificio vberiore ille fru-
ctum capere possit, hoc eum sæpe admoneat, vt campa-
næ signo dato, quo fideles ad Missæ sacrum vocentur,

Concil. Tom. 36.

Ff

se se quisque colligens, si sibi alicuius mortiferi peccati conficius est, summo ex eo dolore affectus, vitæque emendandæ certo stabilique proposito suscepto, supplex a Deo veniam petat.

Ne vero quis, vel mulier, gradibus altaris hæreat, aut prope altare sit, dum sacrum fit. Ideo sacerdos celebraturus hærentes inde se longius abduci iubeat; quo celebrante, hoc ministrans clericus præstet.

Missæ ita fideles intersint, vt in omni eius parte genibus flexis sint, nisi cum euangelium pronuntiatur, quo tempore stent omnes; ac mulieribus etiam tunc sedere liceat.

De iis quæ ad diuina officia pertinent.

NE in choro, ecclesia, sacristia, quod ad diuinorum officiorum rationem ritumve pertinet, quisquam alius iubeat, nisi chori præfectus, vel is cui pro officii, quod egerit, ratione id muneris cõpetit, pœna ei constituta episcopi arbitrio.

Quæ hoc de genere nos primo & altero prouinciali Concilio statuimus, id præterea decernimus; vt quicumque canonicus hebdomada sua, aliove tempore, quo vel suo nomine, vel hebdomadarii vice, vbi legitime per alium potest obiri munus, aliquod officium præstare debeat, in tempore non conuenerit, aut officii sui munus, neque ipse, neque eius nomine, si legitimo impedimento distinetur, alius eius ecclesiæ canonicus præstiterit, vel præfectum de impedimento certiore in tempore non fecerit, aliqua distributionum portione mulctetur episcopi arbitratu.

Quo decreto astringi etiam eos omnes volumus, qui etiam si canonici non sint, aliquod in ecclesia munus obire debent.

Feria quinta in cœna Domini, singuli, qui in cathedrali, collegiatave ecclesia, vel dignitatem, vel canonicatum obtinent, etiam qui sacerdotalis ordinis sunt, & reliqui item singuli eiusdem ecclesiæ clerici, corpus Domini in solenni Missæ sacro, quod illo die in ea ecclesia fiet, sumant. Idque, nisi ex iis aliqui sint, qui eo ipso die debitum Missæ sacri faciendi munus alio loco præstituri sint.

Religiosis Christianæ pietatis institutis, in vsum introductis, cum ad sancte agendi studium, adiutrice in primis Dei gratia, progressio maior in dies esse soleat: curet episcopus, vt singulis sabbatis sanctissimæ Virgini Deique

matri Mariæ dicatis diebus, stata illa & solennis, quæ veteri ecclesiæ instituto, perpetuoque vsu de ea dicitur, antiphona, Salve regina, vel alia pro ratione temporis, in parochiali, tum vrbana, tum diocesana vnaquaque ecclesia, a paroco & reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab episcopo iussum erit, sub vesperum ante crepusculum scilicet, pie, religioseque canatur: conuocatis etiam certo campanæ signo fidelibus.

Plena sanctissimis mysteriis cum sit consecratio episcopi, præter multa, quæ tempore, loco, & formula eius, patrum institutis præcepta sunt, illud a Felice quarto pontifice maximo constitutum etiam est, vt anniuersarius eius consecrationis dies celebraretur. Quod institutum, iamdiu intermissum, vt in hac prouincia ad vsum reuocetur; statuimus, ab vnoquoque episcopo anniuersarium consecrationis suæ diem solenni ritu agi.

Si vero in consecrationis diem festus dies inciderit, cuius festi diei officium ex instituto ecclesiæ transferri non liceat, consecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes vero, quo die eorum vnusquisque sacerdotio initiatus est, illum etiam quotannis recolant Missæ sacrificio & precibus.

Quo die aliqua ecclesia vel cathedralis, vel collegiata, vel parochialis consecrata est, is singulis annis solenni ritu agatur & Missæ sacrificiis & diuinis officiis & decenti illius ecclesiæ ornatu.

Quod si certus consecrationis dies ignoratur, non est tamen de consecratione dubitatio, illius diem certum episcopus statuatur.

Qui constitutus dies consecrationis ecclesiæ cathedralis in Kalendarium quotannis referatur, stataque eius celebritas ab vniuerso clero agatur. Collegiatae vero & parochialis ecclesiæ dedicationis dies celebretur ab illius ecclesiæ clero.

Curet autem episcopus, ne eo die, mane saltem, quo tempore diuina fiunt, si ecclesia parochialis sit, fideles quicumque in illius ecclesiæ, cuius anniuersarius consecrationis dies celebratur, finibus habitant, seruilis operis quidquam faciant: neque tabernas, officinasve aperiant, quò frequentiores conueniant ad illius officii celebritatem.

Postridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit ex antiquo ecclesiæ instituto, & diuinum officium & Missæ sacrum pro mortuis ritu solenni in ecclesia cathedrali ab episcopo & capitulo fiat pro suæ urbis episcopis, qui mortem obierunt. Reliqui præterea singuli sacerdotes pro iisdem illo ipso die sacrum faciant. Die proxime sequenti, pro mortuis canonicis & aliis de capitulo ecclesiæ suæ a singulis capitulis & cathedralis & collegiatae ecclesiæ fiat.

ANNO
CHRISTI
1572.

Tridentini Concilii auctoritate episcopus cum regulis agat, propositis etiam censuris & pœnis, vt tum in vrbe, tum in diœcesi, vbicumque ii monasteria habent, vna cum reliquo clero sæculari processiones publicas, ad Tridentini Concilii præscriptum, ipsi obeant, iisque intersint.

Vt erratis quæ in diuinorum officiorum cultu committi solent, non in collegiatis solum, sed in aliis etiam quibusuis ecclesiis & alibi occurratur, vbi vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, vel aliarum rerum causa plures clerici conueniunt, episcopus certa tabella descripras eorum omnium leges, quæ a clero in illorum officiorum & processionum functionibus, aut caueri, aut præstari debent, diligenter præscribat. Quæ leges vt seruentur, eam ineat rationem, vt quibus in ecclesiis vel officiis præfectus est & punctator item; hic, si in eorum cultu erratur, errata notet; ille errantes mulctet; vbi vero non est, cum illa officia, processionesve ibi obiri contigerit, aliquis ex clero, qui ad ea obeunda conuenerit, certus & punctator sit, qui in eo officiorum cultu errantes notet, & alios præfectus, cui hæc erratorum ratio, errantumque mulcta sit commissa.

De parochis.

QUICVMQVE parochiali ecclesiæ præficiendus erit, is primum episcopo, vt etiam in nonnullis huius prouinciæ ecclesiis consuetudo est, iuret se sanctæ sedi apostolicæ & episcopo, eiusque item successoribus obedientem fore.

Tum præterea se ad Tridentini Concilii præscriptam rationem, residentem in ecclesia futurum, quam obtinuit.

Tum iura etiam illius ecclesiæ se pro viribus conferuaturum, ac defensurum esse.

Bona denique eiusdem se absque legitima auctoritate

ANNO
CHRISTI
1573.

non alienaturum ; quæ vero antea ab iis, qui illius curam gesserunt, iniuste vel vendita, vel alio quouis modo alienata sunt, ea, quantum in se est, recuperaturum.

Quicumque canonicus parochialem ecclesiam obtinet, etiamsi vnionis iure, non quidem perpetuo, sed tantum, dum ipse viuit, canonicatui, vel præbendæ, quam obtinet, coniunctam teneat : in ea tamen parochiali ecclesia, vt summi pontificis pii V. constitutione sancitum est, resideat : nullique parochiali muneri desit.

Si quis parochus, etiam vrbanus, parochiale domicilium non habeat, vbi habitet ; intra illius fines domum conducatur, quam proxime potest ecclesiæ, cuius rationi præest ; si intra fines domus non est, quam conducere possit, extra, vbi propius ecclesiæ potest, conducatur ; idque iudicio episcopi.

Parochus, cui ob imperitiam, aliamve ob causam sacerdos alius socius, & coadiutor adiunctus est ad parochialem curam gerendam, ipse etiam in propria ecclesia residens adsit, & officia, quorum munus ei interdictum non sit, gregi sibi commisso is etiam præstet.

Parochus ne vllum testificationis genus, e libris suis parochialibus descriptum, cuiquam tradat, nisi episcopi concessu.

Id vero nisi scriptum aliquod sit, quo, petenti testificatio fiat de eius ætate, vel natalibus.

Dominicis diebus parochus non solum festos dies populo denuntiet, sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis ab eo religiose præstari oporteat. Eidem præterea significet, atque indicat stationes, & indulgentias, quæ episcopi iussu promulgandæ erunt, & publicam, si quæ aliquando ob aliquam indicta est, orationem, & processiones, & officia mortuorum in sua parochiali ecclesia obeunda, si quæ eiusmodi in eam hebdomadam inciderint ; vt fideles, parochi sui voce moniti, aut illis intersint, aut si minus possunt, facta sanctorum illorum officiorum significatione campanarum sono, cum iam ante commoniti intelligant, quæ preces, quæve officia in ecclesia fiant, ipsi etiam quamuis absint, vel domi, vel alio loco, vbicumque sint, pie Deum precentur. Et quoniam præcipit Apostolus, vt fiant omnium

primum obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: ideo parochus fideles iis ipsis dominicis diebus hoc moneat, vt antequam ab ecclesia discedant, pro omnibus infra descriptis, per orationem dominicam, & salutationem angelicam sancte precando dicant.

Pro fidei Christianæ, & sanctæ ecclesiæ propagatione, & pro summo pontifice Romano.

Pro episcopo suo, & reliquis pastoribus animarum.

Pro principibus, & magistratibus.

Pro peccatoribus, vt flagitiorum suorum pœnitentes, a Deo veniam petant, & a male agendo auersi, ambulent in via Domini.

Vt hæretici redeuntes ad sanitatem, catholicæ ecclesiæ præceptis erudiantur.

Vt infideles ab impietatis errore liberentur, & Christi Domini fidem amplectantur.

Pro defunctis, præsertim quorum corpora in illa parochiali ecclesia quiescunt, vt a pœnis purgatorii liberentur.

Tum præterea, si quod malum vel calamitas impendet, itidem faciat.

Tum denique si quid est, quod vel episcopi admonitu, iussu, vel suæ parochiæ hominum, aliquo incommodo laborantium, rogatu vel alia eiusmodi causa, tunc maxime sanctis orationibus opus esse animaduertit.

Parochus, in sua quisque parochiali ecclesia, singulis festis diebus, stata hora, vesperarum officium peragat: idque ea ratione, vt si vnum pluresve habeat, quibus adiutoribus vtatur, illos officii psalmos, & preces, vt ritus est, canat, sin minus quempiam adiutorem habet, voce alta & clara ita recitet, vt ab iis, qui præsentibus in ecclesia adsunt, exaudiatur.

Id vero caueat, ne quidquam, vel minimum, quod ad statam illius vespertini officii rationem pertineat, vlla causa omittat.

Clericus, quem apud se parochus habuerit, eiusmodi fit, vt non solum Missæ inferuire, sed alia etiam omnia præstare possit, quæ veteri Canone decreta sunt.

ANNO
CHRISTE
1577

ANNO
CHRISTI
1573.

Tridentini Concilii auctoritate episcopus regulares, ad quos animarum cura quouis iure pertinet, compellat, vt in ecclesiis, in quibus animarum cura exercenda est, dominicis & aliis diebus, eodem Concilio præscriptis, sacram concionem habeant: doctrinæ Christianæ pueris rudimenta tradant; tum alia parochorum munera præstent.

Cum nullum pietatis officium parochus in eorum, qui fidei curæque suæ commissi sunt, salute adiuuanda præmittere vlllo vnquam tempore debeat; tum hoc etiam, audita parochialis cuiuspiam incolæ morte, præstet, vt statim psalmum, *De profundis*, sancte dicat, & omni animi pietate, menteque supplici, orationem ad hoc officii genus pertinentem habeat, vt diues in misericordia sua Deus illius animæ misereatur, cuius etiam ipse in die iræ rationem est redditurus.

Vt vero a fidelibus pro mortuo oratio fiat, idem signum det campanæ sono, quo significetur, Aue Maria.

De iis quæ ad capitulum pertinent.

IN omni clericali conuentu, quem vel publice, vel priuatim episcopus, aut alii quouis ecclesiastici homines habuerint, a stata illa oratione, quæ de Spiritu sancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis vsum accommodata, ille, aut is qui conuentui præest, initium faciat; neque conuentus dimittatur, nisi perorata ab eodem altera eiusdem generis oratione.

Quo facilius episcopus in ecclesia sibi commissa, & diuinum cultum augere, & canonicorum concordiam, mutuatque caritatem conseruare, & canonicalem disciplinam tueri possit; singulis mensibus, aut saltem sæpe in anno, canonicali capitulo interesse studeat, vel eo loco, vbi haberi solet, vel alio, quo illud is ad se conuocare maluerit: conuocet autem cuiusuis rei causâ, ob quam expedire iudicarit. Quo in capitulo aliquando videat, an quæ de diuinorum officiorum cultu præscripta sunt, recte, rite, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, si quæ in capitularium rerum, tum spirituum, tum temporalium tractatione irrepsent, quibus pastoralis sua cura consulendum sit.

An inter canonicos controuersæ sint, an dissidia.

An præscriptæ capitulo leges inuiolate seruentur.

Tum denique moneat, agatve, quæ & pro muneris sui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire cœsuerit.

Quod si capitulum exemptum sit, possit episcopus ex decreto Concilii Tridentini illud conuocare arbitrio suo, eo solo casu, quando ipse vult aliquid canonicis proponere in re, quæ ad suum suorumve commodum non spectat, & tunc in loco dumtaxat, in quo antea solitum fuit capitulum conuenire.

Canonici ad capitulum statis diebus accedant, & aliis item diebus extra ordinem eo vocati, conueniant omnes; neque cuiquam, illo per præfectum non dimisso, ante discedere liceat, nisi ex causa præfecto probata, missioneque ab eodem impetrata. Qui contra fecerit, arbitrio præfecti mulctetur.

Si quis canonicus in capitulo non suo loco & ordine sedere, sententiamve dicere, aut dicentem alium interpellare ausus fuerit, hæc ei mulcta sit, quam præfectus ei irrogarit: & præterea ne ius eidem sit in illo, neque in duobus deinceps sequentibus capitulis, sententiæ dicendæ.

Neque vero cuiquam locus sit, iocose & scurriliter in capitulo loquendi.

Si rixæ & contumeliæ inter aliquos canonicos vel ecclesiæ ministros, altercationesve obortæ sint; eos præfectus adhibitis, si opus fuerit, aliis duobus, tribusve de capitulo, statim reconciliare studeat.

Quos tamen & alios item omnes, qui aliquem eiusmodi ecclesiæ canonicum, aliumve ministrum, quouis modo contumeliosis verbis in capitulo, aut in ecclesia affecerint; idem & punctator episcopalis, aut eorum alter ad episcopum referat, qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat arbitrato suo. Sin autem præfectus punctatorve huic referendi officio defuerit, eiusdem etiam arbitrio puniatur.

Canonicis, quibus in ecclesiis alia non est, eaque probata consuetudo, hæc sit sedendi, publiceque & collegialiter incedendi præscripta ratio; primum locum post eos qui in illis aliqua præditi dignitate sunt, teneant canonici, qui presbyterales; secundum qui subdiaconales præbendas, canonicatusve obtinent.

Qui ordo seruetur, etiamsi presbyter canonicus aliquis præ-

ANNO
CHRISTI
1573.

ANNO
CHRISTI
1573.

præbendam, canonicatumve presbyteralem post obtinuit, quam diaconus quispiam, aut subdiaconus canonicus. Itidem iuris sit diacono, ratione subdiaconi. In canonicis autem, presbyterales præbendas obtinentibus, is loco prior sit, qui tempore etiam prior, canonicatus, præbendæ possessionem adeptus est.

Hæcque ordinis ratio a diaconis teneatur, eademque propterea a subdiaconis.

Ne cui officium, quod sibi capitulum commiserit, recusare liceat, nisi legitima de causa, quæ satis occulte suffragiis capitulo probetur. Qui aliter recusauerit, quantum pecuniæ caperet, per sex menses ecclesiæ assidue inferuendo, tantumdem amittat. Qui vero sibi iniuriam a capitulo fieri putat ad episcopum confugiat, qui rem omnem cognoscat & definiat. Vbi autem hoc in genere episcopus plus iuris habet, ne propterea hoc decreto quidquam ei detractum sit.

Quæcumque aut thesaurarii, aut custodis & aliorum id generis officia, munerave a capitulis vel cathedralis, vel collegiatae ecclesiæ, aut ab aliis, siue canonicis, siue inferioribus eiusdem ecclesiæ ministris committuntur, ne plus biennio ab illis, quibus illorum cura procuratiove commissa est, geratur: nisi de episcopi consensu, capitulum quandoque aliter iudicarit. Hoc autem decreto ne quidquam propterea illius ecclesiæ privilegio, aut probatae institutæque consuetudini derogatum sit; qua a capitulo ea munera longiori tempore alteri committere liceat.

Canonici duo a capitulo constituentur, qui capitularis archiui curæ præsent. Hique singuli clauēs singulas habeant, inter se differentes, ita vt vni sine altero archiuum ingredi non liceat.

In illis autem constituendis ea ratio ineatur, vt in illa cura gerenda duo semper versentur, quorum vnus, qui biennio gesserit, creato in eius locum altero, ab illius curæ munere abeat; alter autem, qui vno solum anno; sicque perpetuo deinceps seruetur.

Archiui præfecti scripta omnia, in archiuo recondita, periculo suo asseruanda, accipiant: idque publici instrumenti testimonio. Si quid vero fortuiti casus acciderit, id obseruetur quod iure cautum est.

Concil. Tom. 36.

Gg

Quam quisque eorum clauem archiui habet, eam, & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat; idque canonico aliquo præsentate, a capitulo delecto.

Nihil tamen derogatum sit hoc decreto consuetudini illi, si vsquam est, vt vnus tantum, vel plures canonici capitularis archiui curam gerant, neque item decreto primi prouincialis nostri Concilii, vt in iis archiuis, quæ communia sunt episcopo & capitulo, altera clauis penes episcopum custodiat.

Instrumenta, & reliqua scripta, ad singulas cathedralis, aut collegiatae ecclesiæ præbendas pertinentia, quæ apud vnumquemque, qui vel dignitatem, vel canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt, is ea, aut illorum exempla, notarii testimonio roborata, in capituli archiuum, mensis spatio deferat. Sin autem aliqua, quo tempore is dignitatem, aut canonicatum obtinet, confecta alii habeant, is suis, eorumve, qui ad id se obstrinxerant, aut alias iure tenentur, sumptibus illa in archiuum referat. Quæcumque autem instrumenta, aut scripta, ad præbendam aliquam spectantia, in posterum conficiuntur; canonicus, vel dignitatem, personatumve obtinens, ad cuius præbendam illa quacumque ratione attineant, ea, illorumve exempla publico notarii testimonio munita, mense, postquam confecta erunt, in archiuum deferat.

Quæ autem instrumenta, scriptave singulorum, qui præcesserunt, canonicorum dignitatemve obtinentium, tempore conscripta, ad eorum præbendas spectantia, episcopus pro ecclesiæ vtilitate exscribenda censuerit, capituli sumptibus descripta eodem deferantur. Quod si capitulum ad illos, qui iis successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, iudicet episcopus, cuius sumptibus id præstari debeat. Qui huic decreto, a capituli præfecto admonitus, non paruerit, arbitrio episcopi mulctetur; & mulctatus etiam compellatur ad ipsum præstare.

In eo itidem capituli archiuo liber vnus sit, in quem instrumenta & scripta cuiusuis generis, quibus singulorum canonicatum, præbendarumve bona, iurave notata sunt, referantur. Scripti alicuius exemplar ex archiuo promi,

ANNO
CHRISTI
1573.

describere ne liceat, nisi capituli consensu. Si vero alicuius scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in archiuo, si potest, alias in loco capituli, aliquo ex præfatis archiuu præfente, describi liceat, neque vlllo alio præterea modo.

De fructibus canonicatum, & præbendarum vacantium, a canonicis aut a capitulo recipiendis, constitutio a Pio quinto pontifice maximo edita, ab iis, quorum interest, seruetur omnino. Vtque in usum consuetudinemque introducatur, ac plane seruetur, id episcopus pœnis multatimve agat. Neque, quo minus id præstetur, vllum obstet priuilegium, vllum statutum, neque vlla plane consuetudo, vt ea ipsa constitutione cautum est.

De iis quæ pertinent ad ornatum & cultum ecclesiarum.

Si qua in cathedrali ecclesia episcopalis cathedra loco depresso est, vel ita collocata vt in populi conspectu non sit; id curet episcopus, vt quod & a patribus, & a beatissimo patrono nostro Ambrosio institutum est, & ab Urbano primo pontifice maximo declaratum, illa ponatur conspicuo & eminentiori loco, vt inde velut e throno speculationis suæ, ipse populum intueatur, rursusque ab eodem conspiciatur.

Nec in ecclesia, quæ consecrata sit, nisi episcopi consensu, ædificiique forma ab eodem præscripta, quidquam noui ædificii fiat; non capellæ item, non altaria, vt Canonum iure sancitum est.

Quæcumque ad ecclesiarum, capellarum, altarium ædificationem & ornatum, ad sacrorum indumentorum, vestiumve apparatus, ad omnem sacrorum vasorum supellectilem, & ad alia eius generis, pertinent; ea ædificentur, construantur, & fiant ad præscriptam formam, quæ institutionibus nostris eo nomine ad communem prouinciæ usum conficiendis exprimetur. Id vero omne seruetur quantum per facultates præstari licet; nisi aliquando episcopus aliqua de causa aliter censuerit. Si quæ ædes, ædificiaue cuiusuis generis a laicis constructa sunt, quæ vel ecclesiæ, vel oratorii parietibus continentia, innixaque hæreant; qua auctoritate, quoque iure ædificata sint, cognoscat episcopus: idque sibi ostendi ab eis iubeat, qui ædificari curarint. Si quæ autem rure ædificata non demonstrarint, ea asportari,

Concil. Tom. 36.

Gg ij

amoueri, diruue mandet; nisi ecclesia, cui continentia hærent, cum dominorum consensu, attribuenda potius cenfeat.

Sin autem iure constructa sunt, eaque ædificia, aut stabula, aut loca sordido vsui accommodata, addictave sunt; ea, disiectis & amotis sordibus, ad honestiorem vsum conuerti, episcopus iubeat: hocque ipsum a parochis item, & aliis præstari mandet, etiam in ædibus ecclesiasticis.

Neque in posterum a laicis ita ædificari, aut ædificata ad sordidum vsum a quibusuis adhiberi episcopus permittat.

In atrio vero ecclesiæ vlllo modo ædificari a laicis ne permittat, vt Canonum iure interdictum est.

Grauiissimis rationibus hoc Paulus apostolus monet, ac præcipit, vt mulieres in ecclesiam conueniant velato capite: hoc ipsum docet princeps apostolorum Petrus; cuius etiam iussu sanctissimus pontifex, qui in eius locum successit, Linus decreto idem fanciuit. Quare apostolicis iis institutis nos adducti, & animaduertentes præterea ab antiquis illis sanctissimarum mulierum exemplis, veterique bene institutarum ciuitatum disciplina atque vsu, ab omni denique ratione, vt ab ecclesiæ patribus explicatum est, hoc valde esse alienum, vt capite aperto illæ incedant, illud admonemus, vt episcopi, vbicumque est, in suis vel vrbibus, vel diocesis, is deprauatis moribus introductus vsus, quo maximo possunt, ac debent, pastoralis sollicitudinis officio illum eripere studentes, hoc in consuetudinem introducere curent, vt velo caput ipsæ induant, idque præsertim cum vel sacras processiones prosequuntur, vel in ecclesiam conueniunt.

Episcopus ex Tridentini decreti iussu, singula monasteria, in quibus non viget regularis obseruantia, aliaque ecclesiastica beneficia, quæ commendata sunt, quocumque nomine nuncupata, intra diocesis suæ fines posita, quotannis visitet, idque opportunis omnibus remediis, facta etiam fructuum, ad illa pertinentium, sequestratione prouideat, vt quæ reconcinnari aut instaurari oportet, ea omnino vel reconcinnentur, vel restituantur: tum indumenta præterea, ornamentorum supellex, & sacra vestes comparentur; ac ministeria, quæ ad diuinum cultum spectant, recte, ordine, & cum dignitate in illis præstentur.

ANNO
CHRISTI
1575.

De iis quæ ad bona ecclesiastica tuenda pertinent.

EPISCOPVS procuratorem, aduocatūque constitue-
re omni ratione curet, qui in bonorum, iuriumque eccle-
siasticorum recuperationem incumbat; vt illis succurratur
ecclesiis, quarum rectores, administratoresve, aut præ-
inopia non possunt, aut præ metu & opibus aduersariorum
illa recuperare non audent, vel alia de causâ negligunt. Ho-
rum vtrique ab illis certam mercedem in singulis causis,
quas egerit, persolui iubeat, si per ecclesiarum, quarum
patrocinium illi susceperunt, facultates, episcopi iudicio,
potest: sin minus, gratis interea omnia ab vno & altero
item agicuret: ita tamen vt pro illorum laboris operæve
ratione, causis, in quibus elaborarint, peractis, si quid vel
iuris, vel emolumenti ecclesiis illorum opera acquisitum
sit, de eo illis arbitrio suo satisfieri mandet. Si vero contra
acciderit, vberius illi a Deo, bonorum omnium remunera-
tore præmium expectent.

Si quis clericus, aut sacerdos vlla cuiusuis generis scri-
pta, ad ecclesiæ rationes pertinentia, occultarit, suppresserit
vel dolose: is pœna afficiatur quæ Agathensi, & Aure-
lianensi Synodis contra clericos, huius culpæ reos, sancita
est.

Quod prouinciali secundo Concilio pœna excommu-
nicationis proposita contra eos sanciuimus, qui ecclesiasti-
ci hominis mortui bona, vel temere inuadunt, vel furri-
piunt, eo decreto illos item astringi volumus, qui vel nul-
la inuisione, aut vi facta, ex illius mortui clericalis homi-
nis ædibus supellectilem, remve vllam, seu scripta ad ec-
clesiam, cui ille rector præerat, pertinentia, ante asportant,
aut euehunt, quam ab illo, cui id curæ ab episcopo com-
missum est, in indicem relata sint illius mortui bona mobi-
lia, libri & scripta, ceteraque eius generis, quæ in heredi-
tatem caderent. Hoc itidem decretum, vt illud, quotannis
de more promulgetur.

Episcopus, vbi clerici cuiusuis, qui ecclesiasticum be-
neficium obtinuerit, mortem audierit, eius heredes com-
pellat, vt quæcumque scripta, instrumentave, ad illud be-
neficium pertinentia, quæ in mortui clerici bonis inue-
niuntur, alteri clerico qui in beneficium successerit, ab eis
tradantur gratis, ac ne vlllo quidem, vel minimo precio pa-

cto, aut exacto, etiam si clericus, qui decessit, in illorum exemplis describendis aliquid sumptus erogarit.

Decimarum ecclesiasticarum inuestituras, quæ laicis hominibus in perpetuum factæ sunt, episcopus pro officii sui munere diligenter accurateque recognoscat.

Quod si eas legitima auctoritate minus confirmatas esse compererit; irritas illas, ac plane nullas declaret ac decernat.

Si quibus in locis generatim ab omnibus fructuum, qui ex prædiis colliguntur, decimæ parochiali ecclesiæ soluuntur, in iis quispiam forte est, qui illas exoluere recuset, quoniam sibi persuadet, alicuius priuilegii, aut causæ prætextu immunem se esse: huic episcopus certum breue tempus præscribat, quo præscripto tempore is aut priuilegium exhibeat, aut causam afferat immunitatis suæ.

Quod si ille quidquam, quod leue sit, ad illius immunitatis ius tuendum, vel nihil plane attulerit; id episcopus curet diligentissime, vt is illas quamprimum præstet, quippe cum in decimis, & quæ eius generis sunt, præscriptioni non sit locus.

Ne cuiquam bona decimarum iure ecclesiæ obstricta, e solo asportare liceat, nisi ad asportationem, aut ad descriptionem vocato ecclesiæ rectore parochove, cui illæ soluuntur. Itaque qui decimas debet, ea bona domum suam, aliove asportaturus, id biduo ante eidem rectori significet, vel literis, vel certo nuntio; vt præsens illis vel asportandis, vel describendis adesse, si velit, vtique possit. Quod si ille tunc aberit, id vni de eius familia nuntiandum curet, aut illius ecclesiæ, domusve parochialis valuis scriptum affigi iubeat, quo asportatio ea denuntietur. Quod si diutius illa bona in solo essent, eis detrimentum, damnumve immineret: tum, vel absente rectore, asportari liceat. Hoc vero nostrum prouinciale decretum habere locum declaramus, quibus in locis non aliter expresse cautum sit aliquo singulari constitutione, aut priuilegio, aut conuentione.

De notariis, legata pia non denuntiantibus, decretum, in altera prouinciali Synodo editum, quotannis die dominico aduentus vltimo & quadragesimæ secundo, in vnaquaque parochiali ecclesia promulgetur.

Quæcumque vero ad pios vsus, vel legata, vel relicta,

ANNO
CHRISTI
1573.

ANNO
CHRISTI
1573. vel donata sunt; ea sibi iam denuntiata, aut alio modo cognita, episcopus trium mensium spatio in librum certum ordine referri curet.

Quo præterea libro quamprimum eiusdem iussu notentur, quæ deinceps quouis modo scierit ad eos vsus legata, donatave.

Testatorum piæ voluntati ne fraus fiat, episcopalis cura est: quamobrem, quæcumque vel res, vel pecunia, cuiuspiam sacerdotum conuentui, vel alii cuiuspiam homini, legata eo nomine est, vt pauperibus in eleemosynam conferatur, ea neque tota, nec vero pars cuiquam eiusdem conuentus sacerdoti, neque vniuerso etiam illorum conuentui, nec ab illo sibi ipsi, ne paupertatis quidem causa, vel vlla egestatis specie, distribuatur, nisi huius rei facultate ab episcopo, eaque scriptis data.

Quæ legati nomine relicta sunt, certo pio vsui, ea ne necessitatis quidem causa, nec vero heredum eius, qui reliquerit, consensu, ad alterius rei, quæ æque item pia sit, vsum conuertantur: nisi episcopus, re tota primum cognita, illius commutationis potestatem fecerit, quæ iuris permissu ab eo fieri possit.

De iis quæ ad matrimonii sacramentum pertinent.

RELIGIOSAM animi præparationem requirit matrimonii ratio & sanctitas, quam cum minus intelligant laici homines, fit vt sæpe grauiter in re peccent, quam sancte inire debent.

Crebro igitur cum vsuenerit, parochus hoc ipsum populum doceat, ad idque adhibeat catechismi Romani locos & doctrinam.

Episcopus diligenter perquirat, an in singulis suæ ciuitatis & diocesis parochialibus ecclesiis Tridentini decreti de matrimoniis clandestinis promulgatio facta sit; & vbi factam esse intellexerit, eius, quæ primo in quacumque parochiali ecclesia facta sit, si scripto testatum esse potest, exemplum, manu notarii signatum, ad se deferri iubeat.

Quod si minus scripto, sed solum testibus probari potest, eo notario adhibito, examinari mandet. Si vero de promulgatione facile constare non potest, aut illa omnino facta non est: illud decretum duorum mensium spatio in singulis eorum parochialibus ecclesiis, notario & testibus

adhibitis, promulgari omnino iubeat: & quidquid ad illius decreti promulgati probationem pertineat, id notarii testimonio munitum, in episcopali archiuo asseruetur.

ANNO
CHRISTI
1577.

Matrimonii denuntiationes in posterum a parochis ne fiant, nisi iis ipsis petentibus, aut consentientibus, de quorum matrimonio contrahendo agitur. Quod si diuersis in parochiis illi habitant, vtriusque item parochus hoc ipsum feruet. Neque matrimonium alter parochus denuntiet, nisi ab altero parochis certior factus sit de postularu, aut consensu illius, qui suæ est curæ subiectus.

Inuestiget etiam ipse parochus diligenter, aut alius sacerdos cui facultas data est in matrimonium iungendi sponfos, an quod denuntiaturus est matrimonium, in eo aliquod subsit impedimentum, quo minus contrahi liceat. Quod si in aliqua probabili coniectura extiterit, qua existimet illud inire non licere; episcopum ante consulat, quam vterius in denuntiationibus progrediatur, sponfosve iungat, quos dubitat matrimonio non licere copulari.

Qui falsum aliquod impedimentum malitiosè attulerit, quo futurum legitime matrimonium impediatur, si prudens sciensque hoc fecerit, præter alias iuris poenas, excommunicationis etiam poena afficiatur.

Ne parochus matrimonio quempiam iungat, qui illud clam contrahere attentarit sine episcopi concessu: vt de eo debitas ante possit sumere poenas ex Concilii Tridentini decreto: id autem, nisi delictum hoc ita est occulte admissum, vt nullum eius rei iudicium legitimum extet.

Ne solennes nuptias liceat celebrari, nisi post diluculum postridie illius diei, qui postremus est temporis, quo Tridentina constitutione nuptiarum celebritas interdicta est.

Quo die de matrimonio contrahendo denuntiatio vltima facta est, ne eo ipso die nisi impetrata ab episcopo facultate, illud celebretur, id autem præterquam si postrema ea denuntiatio facta sit pridie illius diei, quo initium est quadragesimæ, vel aduentus, ac nisi item parochus populo antecedente denuntiatione significarit, eo die, quo postrema denuntiatio fiet, matrimonium esse contrahendum.

Matrimonium quod in ecclesia celebrari debere fanci-
rum

ANNO
CHRISTI
1573.
tum est altera prouinciali Synodo, in ea tantum ecclesia
celebretur, quæ parochialis est.

Celebretur vero mane non a prandio, idque omne,
nisi cum episcopus alio vel loco, vel tempore fieri con-
cesserit.

Si parochus sacerdotem alium coadiutorem habet, cu-
ius etiam ministerio, facultate eidem sacerdoti concessa,
vtatur ad matrimonia contrahenda inter parochiæ suæ in-
colas: is illam cautionem adhibeat, vt in libro, qui est de
matrimoniis, illius nomen & cognomen, tum præterea
diem & mensẽ & annum notet, quo ille parochialis curæ
socius, atque coadiutor adiunctus, facultatem a se vel ab
episcopo consecutus est matrimonia celebrandi. Ne au-
tem matrimonii celebrandi potestatem parochus faciat alii
sacerdoti, qui episcopi iudicio nondum probatus est, vt
sacramenta ministret.

Ne patiatur parochus, quempiam cuiusuis gradus &
conditionis hominem, qui sibi ignotus in suam parochiam
ab aliena diocesi commigrat, cum muliere, quam secum
coniugis nomine duxerit, in ea habitare, si modo vel ex in-
fama, vel alia legitima suspitione coniiicere possit, illam
habere in concubinam: nisi parochi, a cuius parochia dis-
cessit, literis, certo præscripto tempore, testatum ille fece-
rit, sibi illam legitimo matrimonio iunctam esse. Quod te-
stimonii scriptum vbi attulerit, id in vrbe episcopo, in dioc-
cesi vicario foraneo exhibeat: qui si probandi vim illud
habere perspexerit, a parochi, intra cuius parochiæ fines
is venit habitatum, illud, eiusve exemplum in matrimo-
niorum codice asseruari iubeat.

Si vero vicarius foraneus de eo scripto aliquid habet,
quod sibi difficultatem, ancipitemque deliberandi curam
afferat; illud ad episcopum quam diligentissime mittat, vt
eius iudicio declaretur, an illi fides adhibenda sit.

Sicut vberimum ab optima institutione præmium pa-
terfamilias capiet, quicumque liberos, familiamque suam
ad Dei cultum & ad pietatis, Christianarumque virtutum
disciplinam erudierit: ita quicumque debitum hoc pater-
næ curæ officium neglexerit, vel prætermiserit, is expectet
vt in die Domini sibi durissimum iudicium fiat.

De familiæ igitur suæ salute in primis sollicitus, tum

bonorum operum exemplo, tum crebris cohortationibus se ei magistrum præbeat ac ducem ad pie sancteque agendum.

Curet autem, ut nemo quisquam de familia sua sit, qui Christianæ fidei rudimentis instructus non sit, siue filii sint, siue serui & ancillæ, siue alii in famulatu suo. Quam ob causam ad illius scholas, quos de familia sua rudes norit, conuenire iubeat; sique eam ampliorem habet, domi etiam instrui studeat. Idque ad præscriptas interrogationes paruuli libri, eo nomine editi ad prouinciæ usum.

Vt stata hora, datis institutæ orationis communis signis campanarum sono, illa omnis certo loco congregata, ad præscriptum temporis spatium, sancte oret & precetur.

Vt frequenter illa vniuersa confiteatur, & sacram eucharistiam sumat.

Vt singulis diebus Missæ sacrificio intersit, aut saltem in vigiliis, statis ieiuniorum temporibus, quadragesimæ diebus id præstet: festis autem diebus, ut ne quis de sua familia interesse vlllo modo omitat.

Vt festis præterea diebus ad sacras conciones, lectiones, supplicationes, diuina officia, aliasque pietatis Christianæ exercitationes conueniat.

Vt ne quis iis sacris diebus opus seruile faciat.

Vt vigilias & quatuor temporum & quadragesimæ & alia stata ieiunia illi in familia seruent, quibus ecclesiæ præcepto iussum est.

Quo autem tempore, vel iubilea celebrantur, vel supplicationes publicæ processionibus fiunt, familiam sæpe moneant, illis sanctis actionibus pie interesse.

Certis item piorum hominum institutis sodalitatibus vnumquemque de familia sua ascribi admoneat; quo se quisque ardentiori studio exerceat in operibus pietatis.

Ne patiat in familia esse quempiam, qui blasphemus sit, qui periurus; qui item corruptis moribus vtatur, qui obscœne quidquam vel loquatur, vel agat; qui aleis ludat, qui denique ceteris turpis vitæ exemplum præbeat. De vitæ præterea spiritualis ratione & piis exercitationibus, aut de vitis sanctorum probatos sacerdotis confessarii iudicio libros, in quorum lectione familia aliquando versetur, domum suam introducat, exclusis obscœne, turpiter, iocose

ANNO
CHRISTI
1575

conscriptis, aliisque id generis libris: vnde morum institutionisque corruptela existere possit.

Vt autem in domestica disciplina, institutionisque officii illa omnis accuratius se contineat, eam aliquando paterfamilias recognoscat, inspiciatque in primis, quæ vniuersæ suæ domus Christiana institutio, qui singulorum mores, quæ pietatis vitæque spiritualis progressio.

Quicumque vero mercaturam, artemque aliquam exercent, non domi solum, sed in suis officinis & tabernis, Christianæ vitæ rationes has operariis, institoribusve suis constituent.

Has domestica institutionis regulas parochus per annum aliquando, prout e re esse viderit, frequenti populo explicet: tum sapissime & publicis sermonibus & priuatis colloquiis patresfamilias parochiæ suæ incolas id moneat atque hortetur, vt quæ eorum propria officia sunt & munerata in familia institutione, ea præstare velint paternæ curæ studio.

Quod cohortationis officium, etiam concionatores & confessarii sacerdotes quam frequentissime, prout opportunum esse censuerint, caritatis zelo præstent.

Parochus præterea, vbi aliquando in artificum, mercatorumve officinis, quæ intra fines parochiæ suæ sunt, ab operariis, aliisve, qui illic artem exercent, aliquid committi intellexerit, quod deprauata, dissolutaque disciplina sit, quod offensionem in parochia præbeat, quodque a Christianæ institutionis moribus alienum, id officinarum dominos admoneat, vt quidquid in illis locis corruptelatum est, inde eripiatur.

Vna omnium optima indigentia nostræ interpres, & conciliatrix eorum quæ necessaria, tum ad animæ, tum ad corporis bona a Deo Patre expetuntur, est oratio sancta. Cuius studium & proprium fidelium est, sic necessarium, atque omnino iussu diuino debitum: id cælestis magister Christus Dominus exemplo docuit, vere præcepit, crebris cohortationibus monuit. Eo igitur studio fideles quo vehementius exardescerent, seseque quotidie singuli certa hora colligentes, id quod Christianarum mentium est, vitæ a se illo die actæ rationes inspicerent, maleque actæ poenitentes, ardenti oratione veniam precarentur, & Deo gra-

tias agerent de beneficiis, quæ acceperint, instituta est in hac prouincia orationis communis exercitatio: quæ ad Christianæ pietatis progressionem introducta, vt perpetuo conferuetur & augeatur item, id cum omni studio episcopus curet, tum propositis spiritualis gratiæ muneribus, sedis apostolicæ benignitate, eius rei causa concessis. Itaque a parochis suis singulis sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. literas de indulgentia, huius prouinciæ hominibus concessa, qui in orationis communis instituto sese exercuerint, ter in singulos annos de scripto, vel summatim pronuntiari iubeat, semel ineunte aduentu, iterum dominico die quadragesimæ primo, tum solenni die pentecostes.

Episcopus præterea, pro temporum ratione certam horam statuat, qua datis huius rei causa campanarum signis, patresfamilias, suæ quisque domi, vna cum reliqua familia certo loco ad orandum conueniant. Vt autem, qui in eo precandi instituto se exercuerint, indulgentiæ concessæ donum consequantur, diem itidem dominicum quadragesimæ, proxime præcedentem, is constituat, quo illi confessi omnes simul sacram eucharistiam sumant.

Imminentibus vero calamitatibus, quo tempore cum nullum certius præsidium sit, quam illud, vt fideles ad Deum patrem misericordiarum assiduis precibus confugiant; certam aliquam præterea rationem is diligenter ineat, vt & a clero & populo sine intermissione, ac religiosius in orationem incumbatur.

De iis quæ ad episcopale forum pertinent.

EPISCOPVS anni spatio ad summum, fori sui iudiciis, causis & iudiciis, aduocatis, procuratoribus, notariis, & ministris quibuscumque, etiam infimis, quibus in rebus opus fuerit, certas constituat leges, ad vrbis diocesisque suæ usum accommodatas. Illisque omnibus certam etiam taxam præscribat, quam pro sui, vel operis, vel officii, vel laboris mercede, proque causarum & iudiciorum ratione exigi ab vnoquoque liceat. Quæ fori præscriptæ leges, atque taxæ, in cancellaria publice propositæ semper sint, vt notæ sint & peruulgatæ omnibus.

Causæ quæ decem aureorum nummum summam non excedunt, summarie, simpliciter, ac de plano, sola rei veri-

ANNO
CHRISTI
1573

tate perspecta, sine forma iudicii cognoscantur; id quod ab huius provinciae episcopis agi licet ex facultate a Pio V. pontifice maximo eisdem episcopis concessa.

Nullum neque munus, neque donum, neque cuiusvis generis xenia, ne esculenta quidem, poculentave vicarii ab iis accipiant, qui coram eis causas vel habent, vel agunt. Ne pecuniae item quidquam ordinarius, delegatusve iudex accipiat pro recognitione, aut, ut vocant, visione scripturarum ad causas, quae apud se aguntur, pertinentium.

Pro singulis literis dimissoriis, quae pro suscipiendis pluribus, omnibusve minoribus, vel etiam maioribus ordinibus concedentur, itemque pro singulis literis, quibus notarius testatum faciat, plures, omnesve ordines alicui collatos esse, decimam partem aurei nummi tantum ad summum a cancellario accipi liceat; ac si ex litera de vno tantum ordine suscipiendo, vel suscepto essent datae. Idque si modo nullum ei salarium pro officii sui munere exercendo constitutum sit: neque ad episcopum ex notarii commodis aliquid emolumentum ex eisdem ordinum collationibus, literisve dimissoriis, directe vel indirecte peruenire possit: alioqui gratis omnia dentur, ut est a Tridentino Concilio sancitum.

Acta omnia notarii in codicem, non in pagellas referant, quamuis eas chordula infigant; idque praestent, mens se saltem, postquam rogati illa confecerint.

Certus in archiuo episcopali locus constituatur; ubi causarum ac iudiciorum codices, instrumenta, acta, scriptave alia, a cancellario, & notariis fori episcopalis, ad ipsum forum pertinentia, singulis annis confecta, quotannis recondantur, ita ut inde, cum vsuenerit, promi possit quidquid in ecclesiastico foro vnquam agitatum erit.

Is certus archiuus locus duabus clauibus claudatur, quarum vnam episcopus, alteram eius cancellarius habeat.

Notario autem instrumentorum, quae confecit, exemplum, idque sumptibus suis habere aut retinere liceat.

Si cancellarius, notariusve aliquis decesserit, vel ab officio se abdicarit, amotusve sit, quaecumque ille, vel instrumenta, vel scripta, vel acta eiusmodi confecit, statim episcopi iussu in eundem locum deferantur. Quod si processus alicuius causae nondum sit completus, & causam, ob quam

confectus est, partes prosequantur, eius in archiuum delatio differri poterit, quoad causa sit peracta. Ex archiui tabellis, exemplaribusve, si quæ vnquam acta, aut instrumenta, quæ notarii manu, signoque munita, fidem faciant, exscribi contigerit; is, qui rogatus notarius illa confecit, si viuit, vt operis sui emolumenta consequatur, eorum exemplum, modo edi liceat, ipse conficiat, si præsens est: si vero abest, id seruetur, quod iure cautum est: sin autem obiit, id episcopalis cancellarius præstet: mercedem autem inde capiant notarii heredes, nisi aliter inter episcopum, & notarios conueniatur.

Testium dicta, & attestaciones, in causis ciuilibus ne scribantur ab alio, quam ab ipso causæ notario, sine actuario, vel ab alio eius nomine. Quæ attestaciones ipsi notario causæ, siue actuario consignentur, & asseruentur, vt post in archiuo vna cum toto processu recondantur, vbi custodiuntur aliorum actorum monumenta.

Idem decernitur de instrumentis, actiue dictæ causæ; quibus decretum iudicis adscribi contigerit.

In aliis vero omnibus, quibus auctoritas, decretumve episcopi sit interponendum, cancellarius tantum vel notarius adhibeatur.

Vicarius foraneus, atque alii, quibus episcopus processum aliquem aliunde, seruata iuris formula, cognoscendum agendumve mandauerit, si in processu conficiendo notarium non habent, quem adhibeant, duos sibi morum vitæque integritate homines, qui acta conscribant, ad præscriptam iuris formam asciscant. Iisque mercedis taxa maior ea ne sit, quæ notariis fori præscripta est, sed aut æqualis, aut minor, pro illius loci ratione.

Procurator, qui causam iniquam in foro ecclesiastico sciens defenderit; quive quidquam negauerit quod verum scierit, fori ecclesiastici auditorio adituve interdicitur, nisi is legitime se purgarit. Qui præterea in publico concubinato aut adulterio viuunt, aliique publice criminosi; a foro episcopali ita arceantur, vt nec notarii, nec procuratoris, nec aduocati officium, ne in vlllo quidem causarum genere, gerant. Inferiores quoque ministri in Christiana vitæ officiis contineantur: curentque episcopi, vt a ganeis, a meretricibus, a ludo cuiusvis generis, ab improbatis quæ-

stionibus abstineant; ne blasphemii sint, nec vitæ moribus reprehendendis. Si quos deliquisse compertum erit, in eos animaduertatur.

Quotannis fori sui tribunal episcopus visitet; inquiretque; an præscripta fori ratio, præfinita taxa seruetur: tum præterea, an si quæ corruptelæ, si quive abusus irrepserint, an si quid denique vel institui, vel emendari oporteat: idque sollicitè in primis curet, vt eripiantur abusus, tum restituantur quæcumque ad rectam iudiciorum formam attinent.

Episcopus non solum per certos homines, vt primum a nobis constitutum est, sed etiam ipse aliquando in anno carcerem visitet: in eoque inclusos paterna caritate confoletur, pieque in Domino adhortetur.

Videat item, vt eis ad corporis sustentationem, & ad iustum patrociniū non desit quidquam; tum in primis non libri spiritualis lectio, non crebræ religiosorum hominum cohortationes, tum ne denique aliquid ad animæ salutem.

Curet etiam, vt, qui in liberiori custodia sunt, festis saltem & dominicis diebus Missæ sacrum audiant, aliquo, vbi fieri potest, exadificato prope carcerem sacello; tum doctrinæ Christianæ rudimentis instituantur. Idque officium iis præterea præstetur, qui in laicalis fori liberiori carcere sunt.

Vt omnes in pascha confessi sacram eucharistiam pie & salutariter sumant. Quod vt die natali Domini, & aliis anniuersariis redemptionis nostræ solennitatibus, indictisque publice iubileis ac indulgentiis faciant, eosdem cohortetur.

Pupillorum, viduarum, & egentium hominum cura episcopo, communi omnium parenti, a sacrosanctis Canonum legibus potissimum commendata, & commissa, negligi non debet: ne si lædantur, vociferentur ad Dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio episcopus aliquem constituat ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianæ caritatis operibus atque officiis deditum, qui misericordiæ viscera indutus, id generis hominum patrociniū in omni causa suscipiat. Quod si aliqui iam huic pio operi præfecti sint, id agat episcopus, vt ii munus sibi creditum exequantur quam diligentissime.

Episcopus in vrbe sua viros aliquos, auctoritate præstantes, spiritualis vitæ studiosos deligat, quorum adiumento & opera vti possit, & in iis agnoscendis, quæ ad ciuitatis, diœcesisque suæ morum institutionem pertinent, & in adiuuandis Christianarum virtutum exercitationibus, & in aliis denique, quibus populi sibi commissi progressio fiat ad sancte agendi studium.

Summorum pontificum constitutionibus promulgandis hæc ratio seruetur, vt qui earum peruulgationi præfinitus in illis est modus, is adhibeatur; si vero nullus, ad peruulgationem satis sit affixio, quæ, vt moris est, fiat certis publicis locis.

Cuius affixionis, & peruulgationis relatio, testificatioque ab eo, qui affixerit, fiat cancellario fori episcopalis, cuius sit illam in librum referre.

Episcopus, id quod vel ab initio nascentis ecclesiæ institutum fuit, vt rerum episcopali studio curaque gestarum monumenta existerent, conquiri diligentissime curet, tum singulorum episcoporum, qui præcesserunt, nomina, genus, & pastorales eorumdem actiones. Quæ omnia literis consignari, ordineque conscripta, in librum certum referri curet, vt eorum memoria conseruetur, & quæ ab iisdem vel acta, vel instituta sunt ad aliquam ecclesiasticæ disciplinæ normam perpetuo vsui esse possint, atque adiumento in illa ecclesia bene gerenda.

Quædam, quæ ad sodalitates pertinent.

MVLTÀ mala exeunt ex prætermisso & valde his temporibus neglecto fraternæ correctionis officio debito ac necessario: quamobrem curent episcopi, in sua quisque non solum vrbe, sed in diœcesi etiam, aliquam hominum, qui moribus, vitæque innocentia grauiores sint, sodalitatem constituere, quæ in hoc fraternæ correctionis officium Christiana caritate incumbat: aut hoc ipsum officii munus alteri sodalitati adscribi studeant, quæ id recte præstare possit.

Cui sodalitati certas fraterne corrigendi regulas præscribant, studio & opera probatorum theologorum.

Quo maior in dies ad Christianæ pietatis studium progressus sit fidelium; id curet episcopus, vt cum disciplinatorum pœnitentiumque sodalitates, aliasque eiusmodi frequen-

ANNO
CHRISTI
1573.

quentes instituat; tum institutas omni pastoralis studio adiuuet, & ad conseruandas illas disciplinæ ac pœnitentiæ rationes, & ad alias excitandas spiritualium virtutum progressiones. Id quo facilius fiat, ardentiorique studio, quotannis aliquando, prout e re esse viderit, literas promulgari iubeat quibus sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. præclarum spiritualis indulgentiæ donum liberaliter in Domino illis concessit, qui iis sodalitatibus adscripti, sibi flagella, disciplinamque certis statutis diebus adhibuerint.

Præscribat item diem certum, quo in singulos annos istarum sodalitatum homines, qui in vrbe sunt, vno loco omnes; qui in diœcesi, omnes item suo quique in opido locove in vnum conuenientes, primum contriti, & confessi sacram eucharistiam sumant; tum solennem processionem agant, perpetua grataque memoria prosequentes concessi sibi spiritualis doni gratiam.

Quædam, quæ ad moniales, & alios regulares pertinent.

QVOD sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. de monialibus fanciuit; id episcopus exequatur quam diligentissime: præsertim quod de certo earum numero constituendo decreuit, quod de elemosynis præstandis, quod de ostiolo obstruendo, quo aditus e monasterio patet ad exteriorem ecclesiam, quod de clausura ab eisdem non violanda, & a conuersis etiam seruanda, præscripsit.

Idque omne efficiat omnino, vt executionem habeat, cum in monasteriis, quorum curam gerit, tum in illis regularium curationi commissis, idque eiusdem constitutionis auctoritate.

Si quæ autem moniales, conuersæve non iis paruerint quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt; pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quæ monialium monasteria, extra vrbis, aut opidi moenia sita, episcopus Tridentini decreti auctoritate, in vrbem vel opida, quæ frequentiora & tuta sint, transferri oportere, aut expedire censuerit: ne ea in ecclesias sæculares transferat, vbi animarum cura geritur.

Puellæ, quæ regularem habitum induere voluerint, vt eo habitu induantur, antequam confirmationis sacra-

mentum susceperint; si facultas sit breui illud suscipiendi.

Qui ordinarius confessor in aliquo monialium monasterio constitutus aliquando fuerit, ne idem ad earum confessiones extraordinarie audiendas mittatur; si modo non aliter quandoque episcopus censuerit.

Confessarii monialium ab eis, aut singulis, aut vniuersis, aut ab earum præfecta, ne monasterii quidem nomine, quidquam, etiam minimum, dono accipiant; nisi quid eis annuæ certæ portionis episcopi iussu detur ad vitæ sustentationem.

Constitutio illa, qua a Pio quinto summo pontifice interdictum est omnes cuiusvis ordinis mulieres, etiam generis splendore aut dignitate illustres, monasteria ingredi, quotannis semel, atque adeo sæpius, certis festis diebus, arbitrio episcopi promulgetur.

Quæ generatim ad hæc decreta, & ad alia pertinent.

QVÆCVMQVE vel ad cleri, vel ad populi conformandos mores, ad ecclesiasticamque omnem disciplinam retinendam provincialibus, aut diœcesanis Synodis a nobis, aut a coepiscopis nostris sancita sunt, ex illis eo vberior, Deo iuuante, fructus existet, quo sæpius vel promulgatione, vel certe lectionis studio inculcata, iis notiora fient, a quibus illa & sciri, & animo comprehendi, reque ipsa præstari oportet.

Episcopus igitur, præter alia, quæ hoc de genere alias decreta sunt, & canonicis, & parochis, & reliquis clericis certum tempus statuatur, quo omnia, quæcumque iis provincialibus, diœcesanisque decretis de iis constituta sunt, illis legantur; ita vt quæ decretorum partes ad concionalem disciplinam pertinent, canonici; & quæ causâ suâ constitutiones latæ sunt, parochi & clerici itidem, & ii omnes, quæ ad vniuersum clerum spectant, illas, lectione repetita, animo comprehendentes, præscriptas munerum suorum partes singuli studiosius exequantur. Si quis autem eorum aliquando episcopi iussu interrogatus, illas per negligentiam aliamve culpam ignorarit, pro eius culpâ, & personæ ratione illum episcopus corripiat, aut alias præterea cum eodem agat. In seminario quoque itidem seruetur; vt earum vel institutis, vel monitis, vel præceptis clerici informentur.

ANNO
CHRISTI
1574.

ANNO
 CHRISTI
 1573.

Quæ vero decretorum partes ad laicos attinent, illas summatim vulgari sermone expressas, & certis anni temporibus distributas, prout vsuenerit, a parochis denuntiari iubeat: quo sæpius inculcata, seruentur diligentius.

Quibus prouincialium nostrorum Conciliorum est aliquis adscriptus dies, quo vel summorum pontificum sanctiones, vel Tridentinas prouincialesve constitutiones promulgari iussum est; illis decretis certum præscriptum diem ad eam promulgationem mutari ab episcopo liceat, certumque alium constitui, quo die singulis annis in sua diœcesi id opportunius præstari posse censeat.

Quibus in decretis mulctæ iis nominatim constitutæ sunt, qui dignitates aut canonicatus obtinent, nec certis locis attributæ, vsui sacristæ, aut fabricæ illorum ecclesiæ, ab episcopo attribuantur. Neque vero eas ad alium vsum conuerti, neque easdem remitti, nec præterea de iis ipsis etiam ab vniuerso capitulo trāsigi liceat, nisi episcopi auctoritate.

Quod de sacramentorum administratione, Missæ celebratione diuinorumque officiorum modo & ratione in hac Synodo decreuimus; id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto, proprios ritus, & ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem iure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueuerunt, in iis, quæ eius institutis, ritibus, & ceremoniis expressè aduersantur, pertinere volumus. Ceteris vero, Mediolanensis ecclesia, & quæ eiusdem ritibus vtuntur, æque teneantur, ac aliæ quæ in prouincia nostra sunt ecclesiæ.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum vlla difficultas orta erit, & eius, & omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem, & explanationem nobis reseruamus, salua semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac tertia prouinciali Synodo Mediolanensi a nobis editis habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus: nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant; aut in quibus vicarii a sacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vela nobis expressè exclusi sunt.

Vt nemini eorum, quæ in hac tertia prouinciali nostra

Synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat; edicimus, vt ex quo primum die edita, in valuis metropolitanae ecclesiae proposita fuerint, ad duos menses omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporum initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana Synodo legi ac recitari iubebit. Et si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiae valuis proponi: quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatae, & parochiales ecclesiae huius prouinciæ, has nostras constitutiones certo aliquo loco collocatas, perpetuo asseruent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac tertia prouinciali Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiae, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subiicimus.

Quia nonnulla a summo Romano pontifice, & publicæ totius prouinciæ Mediolanensis, & priuatæ singularum ecclesiarum vtilitatis causa petenda sunt; decernimus vt quidquid ab eius sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, coepiscoporum literis postulabitur, id huius Synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

INDICTIO FUTVRI CONCILII PROVINCIALIS QVARTI.

Carolus miseratione diuina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiae presbyter cardinalis, Borromæus nuncupatus, sanctæque Mediolanensis ecclesiae archiepiscopus.

OMNIBVS & singulis reuerendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & Synodo prouinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, qui præsentibus interfunt, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem

ANNO
 CHRISTI
 1576.

Synodum prouincialem Mediolanensem quartam, Deo omnipotente auctore, & ad eius laudem hac eadem in vrbe, hoc ipso loco, anno 1576. die decimo mensis Maii, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post resurrectionem Domini nostri Iesu Christi, inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem eos omnes, & singulos reuerendissimos dominos episcopos, qui hic præsentés adsunt, monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium inuitamus, vt eo die ad Synodum prouincialem quartam, iuuante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino interfint; nisi diem celebrationis ipsius Synodi aliqua ex causa a nobis prorogatam fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reuerendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium ad se excusandum, atque ad impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ Spiritu sancto duce, in ipsa Synodo a nobis de consilio & assensu reuerendissimorum episcoporum nostrorum, decernentur aut constituentur.

ANNO
 CHRISTI
 1576.

CONCILIVM MEDIOLANENSE IV.
 P R O V I N C I A L E.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXVI. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI IV.

*In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii
 & Spiritus sancti. Amen.*

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, vniuersis prouinciæ nostræ Christi fidelibus salutem in Domino.

PRO archiepiscopalis officii nostri ratione, quæ progressionibus suis tota ad optimam pastoralis muneris cu-